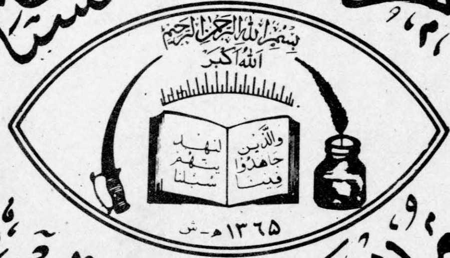
دولت اسلامی افغانستان

مرکز تعلیمی افغانستان

مدیریت نصاب

حدیث شریف

برای

صنف هشتم

مؤلف: مولوی ولی الحق «صدیقی» «دیوبندی»

لا اله الا الله محمد رسول الله

حدیث شریف

برای صنف ہشتم

مؤلف : مولوی ولی الحق صدیقی "دیوبندی"

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

رَبِّ زِدْنِی عِلْمًا

قَالَ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیهِ وَسَلَّمَ

فرموده است حضرت رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم)

رَضِیتُ بِاللّٰهِ رَبًّا وَّ

راضی هستم که الله پروردگار ما است.

بِالْاِسْلَامِ دِینًا وَّ

اسلام دین ما است.

بِمُحَمَّدٍ نَّبِیًّا وَّرَسُوْلًا

محمد (صلی الله علیه وسلم) نبی و رسول ما است.

بسم الله الرحمن الرحیم

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ خَلَقَ الْاِنْسَانَ وَجَعَلَهٗ اَکْرَمَ الْخَلَائِق بِالْعِلْمِ وَالْکَرَمِ وَجَعَلَ اُمَّةَ مُحَمَّدٍ خَیْرَ الْاُمَمِ وَاَمَرَهُمْ بِالدَّعْوَةِ وَالْاِرْشَادِ وَالْجِهَادِ الْمُعَظَّمِ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِ الْاَنْبِیَاءِ وَمُعَلِّمِ الْبَشَرِ وَعَلٰی اٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ اَجْمَعِیْنَ.

امابعد:

ازبدو آغاز جهاد مقدس اسلامی درکشور استادان علماو دانشمندان ما توجه جدی خویش را در ساحات مختلف رشد فرهنگ اسلامی تحقق اهداف علمی شاگردان معارف واستفاده ازمزایای علم ودانش مبذول داشته وبه این ترتیب وصف شرایط ضیق ووضع ناگوار مهاجرت باثبات رسانیدند که ملت غیور وقهرمان افغانستان توانسته است مبارزه شمشیر وقلم هردورا پهلوی هم درطول یازده سال گذشته ادامه دهند.
مرکز تعلیمی افغانستان که پرسونل وکارکنان انرا اشخاص ورزیده ولایق تنظیمهای محترم مختلف جهادی تشکیل میدهد به نوبهٔ خود کوشیده است تا پروگرام درسی مدارس داخل کشور را بامعیار های علمی و شرایط کنونی عیار نموده کتب درسی مرحله ابتدائیه و محتویات آنرا با استفاده ازمیتود های قبول شده تعلیمی تهیه و بمعرض تطبیق قرار دهد.

واکنون که بفضل خداوند متعال تهیه و طبع کتب درسی مرحله ابتدائیه

به اتمام رسیده وبیاری خداوند بزرگ مرحله متوسط و ثانوی را آغاز مینماید، باز هم وظیفه علمی خودرا درتهیه یک پروگرام تعلیمی بهتر که باسائر موازین علمی واساسات تعلیمی تطابق داشته باشد فراموش نه نموده است.

کمافی السابق درتهیه وتدوین کتب درسی بااستفاده ازپروگرام های تعلیمی سائرتنظیم های جهادی سعی بلیغ بخرج داده‌است مرکزتعلیمی افغانستان وظیفه خود میداند تا ازاستادان دانشمند وسائرکارکنان محترم مدیریت نصاب تعلیمی‌که دربوجودآوردن یک نصاب تعلیمی اسلامی موحد، ومطابق باموازین علمی‌از هیچگونه ایثار وفداکاری دریغ نورزیده اند ابرازامتنان‌وتشکر نموده مؤفقیت مزید شانرا در راه خدمت به علم ومعارف‌کشور آرزو نماید.

امیدواریم نسل جوان وآینده‌کشور درنتیجه راهنمائی های خردمندانه و عالمانه استادان فاضل مدارس کشور از آن استفاده اعظمی نموده، تابرای افغانستان نوین که یک افغانستان اسلامی آزاد، آبادو پیشرفته خواهد بود عضومفید بیارآینده.

ومن الله التوفیق

مرکز تعلیمی افغانستان

فهرست مطالب

شماره	عنوان	صفحه
۱	مقدمه	۱
۲	محبت با خداوند جل جلاله و رسول الله (۴)	۳
۳	مولانای روم فرموده است	۵
۴	اطاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم	۷
۵	منع تجسس و کنجکاوی بیش از حد «در احکام دین»	۱۱
۶	پیروان خاص امت محمدی صلی الله علیه وسلم محافظین دین اند	۱۵
۷	فضیلت جهاد در راه خدا جل جلاله	۱۹
۸	فضائل مسواک	۲۵
۹	فضیلت نماز با جماعت	۲۷
۱۰	پاکی قلب	۳۱
۱۱	اخلاق حسنه	۳۵
۱۲	طریقهٔ حسنه و سیئه	۴۰
۱۳	روش مسلمانان در تبلیغ دین	۴۴
۱۴	فضیلت سخاوت	۴۸

شماره	عنوان	صفحه
۱۵	فضیلت صبر و ثبات	۵۲
۱۶	فضیلت صدقهٔ جاری	۵۶
۱۷	استفاده از مال حرام	۶۱
۱۸	کیفیت سلام دادن و آداب آن	۶۵
۱۹	حقوق مهمان و مهماندار	۷۱
۲۰	حقوق والدین	۷۶
۲۱	فضیلت عالم	۸۲
۲۲	شفاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم	۷۸
۲۳	اهمیت و مسئولیت امام و مؤذن	۹۰
۲۴	حلاوت ایمان	۹۴
۲۵	تربیه اولاد	۹۸
۲۶	دوستی مسلمانان	۱۰۲
۲۷	تقوا و نیکوکاری	۱۰۸
۲۸	نیکی در مقابل بدی	۱۱۴
۲۹	اعتکاف	۱۱۹
۳۰	مآخذ	۱۲۳

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمه

اَلحَمدُ لِلّٰهِ رَبِّ العٰلَمِینَ ط وَالصَّلوٰةُ وَالسَّلامُ عَلیٰ سَیِّدِ الاَنبِیَاءِ وَالمُرسَلِینَ وَعَلیٰ اٰلِهٖ وَاَصحَابِهٖ اَجمَعِینَ ۃ

شیخ سعدی (رح) علیه فرموده اند :

خلاف پیامبر کسی ره گزید
که هرگز به منزل نخواهد رسید

یعنی کسیکه غیر راه پیغمبر (ص) راه گزیند هیچ به منزل مقصود خود رسیده نمیتواند.
و راه حضرت پیغمبر راهی است که خداوند کریم (ج) به آن حضرت (ص) داده است.
درین کتاب که برای صنف هشتم تدوین گردیده سرمایهٔ پربهائی از اقوال و افعال آنحضرت (ص) یعنی احادیث مبارک جمع آوری شده اند که به برکت مطالعه و عمل کردن به آنها سعادت دارین را نصیب می شویم.

در شریعت اسلام احادیث نبوی (ص) بعد از قرآنکریم اصل دوم است و برخی از احادیث نبوی درحقیقت معنی و تفسیر قرآنکریم و نشان دهنده معنی صحیح

آن می باشد .

چه احادیث تقریر ، گفتار و عمل جناب رسول الله (ص)، وحی خفی است.
چنانکه الله (ج)، فرموده است :

وَ مَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۝ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ

جناب رسول الله (ص)، از نفس و خواهشات خود سخن نمی گوید . بلکه هر چیزیکه میگوید ، به اساس وحی الهی است .

در شریعت احکامی وجود دارند که تحقق آنها تنها به احادیث نبوی (ص) ثابت شده است .

بناءً بر هر مسلمان لازم است در پهلوی تحصیل احکام شرع علم حدیث را نیز بیاموزد ، تا به زندگانی و کارنامه های رسول الله ص واقف گردیده آنرا در حیات روزمره سرمشق زندگی خود بسازد .

وَمِنَ اللهِ التَّوفِيق

مُحبت با خداوند ج و رسول الله ص

عَنْ انسِ بنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ :
اِنَّ رَجُلاً قَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ (ص) !
مَتَى السَّاعَةُ ؟ قَالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم
وَيلَكَ وَمَا أَعْدَدْتَ لَهَا ؟
قَالَ : مَا أَعْدَدْتُ لَهَا إِلاَّ أَنِّي أُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ.
قَالَ : أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ .
قَالَ أَنَسٌ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ :
فَمَا رَأَيْتُ المُسْلِمِينَ فَرِحُوا بِشَيْءٍ بَعْدَ الْاِسْلَامِ فَرَحَهُم
بِهَا . «رواه البخاری والمسلم»

ترجمه :

از حضرت انس (رض)، روایت است که هرآئینه مردی گفت : یا رسول الله (ص)!
قیامت چه وقت خواهد بود ؟
رسول الله (ص) فرمودند : وای بر تو ، چه آمادگی برای آن گرفته ای ؟
آن شخص عرض کرد : کدام آمادگی برای آن نگرفته ام ، جز اینکه خداوند (ج) و رسولش
را دوست دارم .
جناب رسول الله (ص) فرمودند :

تو با کسانی می باشی که آنها را دوست میداری .

حضرت انس (رض) گفت : هیچ وقت ندیده ام که مسلمانان بعد از اسلام بچیزی آنقدر خوش شده باشند مانند خوشی وخوشحالی شان به شنیدن این کلام .

معنی بعضی کلمات

۱ : متى الساعة : قیامت چه وقت واقع می شود .

۲ : ویلك : به بسیار معنی آمده است : هلاکت وغیره ودرینجا مراد اظهار تعجب است .

۳ : ما اعددت لها : چه آمادگی برای آن گرفته ای ؟

همچنان از ابوهریره (رض) روایت شده که گفت :

جناب رسول الله (ص) ارشاد فرموده اند :

بتحقیق الله تعالی روز قیامت میگوید : کجاست " امروز " آن کسانیکه محبت میکردند درمین خود ها خاص از برای رضای من ؟

به بزرگی من قسم است که امروز همین اشخاص را در سایهٔ " رحمت " خود استاده کنم که نیست درین روز سایهٔ جز سایهٔ رحمت من . (۱)

توضیح معنی حدیث

چون صحابه کرام رضوان الله علیهم همیشه مشتاق دیدار خدا وند (ج) بودند معلوم

---

(۱) - عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ (ص)
اِنَّ اللهَ تَعَالٰی یَقُوْلُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ :
اَیْنَ الْمُتَحَابُّوْنَ ؟ بِجَلَالِیْ اَلْیَوْمَ اُظِلُّهُمْ فِیْ ظِلِّیْ یَوْمَ لَا ظِلَّ اِلَّا ظِلِّیْ . (رواه مسلم)

است که در دنیا دیدار خداوند (ج) میسر نمی شود، لذا شخصی پرسان قیامت را کرد که قیامت چه وقت قائم می شود، تا اگر خداوند (ج) خواسته باشد به دیدار او تعالی نایل آید.

مولانای روم فرموده است:

عاشقان دائم لقای دوست می دارند دوست

در غم و راحت رضای دوست می دارند دوست

وعدهٔ دیدار در جنت آمد لاجرم

عاشقان جنت برای دوست می دارند دوست

فوائد حدیث گذشته.

۱ - در حقیقت دنیای بقا و فانی است.

۲ - مؤمن در جنت به دیدار خداوند (ج)، راضی و خوشنود می باشد.

۳ - دخول به جنت در حقیقت منحصر به رضای خداوند (ج) است.

۴ - از حدیث دوم اهمیت دوستی و محبت مسلمین با یکدیگر بخوبی ظاهر میگردد. مخصوصاً درصورتیکه این دوستی و محبت تنها به منظور بدست آوردن مقاصد دینوی و رسیدن به اهداف مادی و هوسهای شخصی نبوده و مراد از آن حصول رضای خداوند (ج) نیز باشد.

تمرین

۱- حصول جنت به چه میسر می شود ؟

۲- هدف اصلی طلب جنت چیست ؟

۳- هدف شخص پرسان کننده از وقت قیام روز قیامت چه بود ؟

اطاعت رسول الله
صلی الله علیه وسلم

عَنْ اَبِی هُرَیرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صلی اللهُ علیه وسلَّمَ :
کُلُّ اُمَّتِی یَدْخُلُوْنَ الجَنَّةَ اِلَّا مَنْ اَبیٰ.قِیلَ : وَمَنْ اَبیٰ ؟ قَالَ : مَنْ اَطَاعَنِی دَخَلَ الجَنَّةَ وَمَنْ عَصَانِی فَقَدْ اَبیٰ . « رواه البخاری »

معنی حدیث

روایت است از ابی هُرَیره رضی الله عنه که گفت : جناب رسول الله صلی الله و علیه وسلم فرمودند :
تمام امت من داخل جنت می شوند مگر کسی که امتناع ورزید .
کسی گفت : کدام شخص امتناع ورزید ؟
جناب رسول الله صلی الله وعلیه وسلم فرمودند :
کسی که اطاعت وفرمان برداری مرا نمود داخل جنت می شود ، وکیکه نافرمانی مرا کرد ، پس درحقیقت او امتناع ورزید .

معنی بعضی کلمات

۱- اِلَّا مَن اَبیٰ : مگرکسیکه اباُ و امتناع ورزید .
۲- وَمَن عَصَانِی : کسیکه نافرمانی از امر من نمود .
۳- وَمَن اَطَاعَنِی : وکسیکه اطاعت کرد مرا .

توضیح حدیث

هرگاه به مطالعه قرآن کریم واحادیث نبوی وکتب سیر وتواریخ متوجه شویم خود بخود واضح می شود که بکدام اندازه آیات قرآنی واحادیث نبوی صلی الله علیه وسلم راجع به اطاعت وفرمان برداری رسول الله صلی الله وعلیه وسلم آمده زیراکه اطاعت رسول الله "ص" درحقیقت اطاعت خداوند جل جلاله است ، ومخالفت از ارشادات رسول الله صلی الله علیه وسلم درحقیقت مخالفت وسرکشی از اوامر خداوند "ج" میباشد .

ازین سبب هرگونه مخالفت از اوامر وارشادات پیغمبر "ص" در دنیا موجب تباهی هلاکت ، شرمندگی وروسیاهی ودرآخرت موجب عذاب دردناک وجهنم است وجناب رسول الله صلی الله علیه وسلم چنان داعی بسوی خداوند "ج" است که مخلوق او "ج" را بطرف جنت ورضامندی خالق یکتا می طلبد . واز قهر خداوند تعالیٰ وعذاب جهنم خلاص می کند . وکسیکه دعوت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم راقبول نکرد واز اطاعت وی "ص" اباورزید هیچ وقت از عذاب خداوند "ج" . خلاص نشده

و راه نجات را پیدا نخواهد کرد .

فوائد حدیث

۱ - هرکس که از آنحضرت صلی الله علیه وسلم پیروی و اطاعت کند ، الله جل جلاله او را داخل جنت می کند .

۲ - کسیکه از حکم حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم اطاعت نکند داخل جنت نمی شود .

۳ - اطاعت از اقوال و افعال رسول الله صلی الله علیه وسلم بر تمام انسانها و جنیات فرض است .

۴ - سرکشی از امر پیغمبر "ص" گناه است .

تمرین

۱- کسی که امر نبی کریم صلی الله علیه وسلم را قبول کند خداوند "ج" با وی چه معامله میکند؟

۲- کسی که از امر رسول الله "ص" مخالفت کند خداوند "ج" با او چه معامله خواهد کرد؟

۳- دلیل لزوم اطاعت رسول کریم "ص" را بیان نمائید.

منع تجسس و کنجکاوی بیش از حد

(در احکام دین)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَثْرَةُ مَسَائِلِهِمْ وَاخْتِلَافُهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ .

« رواه البخاری »

معنی حدیث

از ابی هریره « رض » روایت است که گفت : از جناب رسول الله « ص » شنیدم که ارشاد فرمودند : از آنچه منع کرده ام اجتناب نمائید و کاریکه شما را امر کرده ام باندازهٔ توان و طاقت به آن عمل کنید ، زیرا هلاک گردانید کسانیرا که بودند قبل از شما کثرت سوال شان « از پیغمبران » و اختلاف آنها راجع به پیغمبران .

معنی بعضی کلمات

۱. مَا نَهَیْتُکُمْ : ازآن چیزیکه منع کرده ام شما را .
۲. فَاجْتَنِبُوهُ : از اجتناب است ، یعنی خود را ازآن نگاه دارید و بپرهیزید .
۳. فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ : عمل کنید برآن باندازه که توان داشته باشید .
۴ : مَسَائِلُهُمْ : سوال وپرسان شان .

توضیح معنی حدیث

جناب رسول الله (ص) ، درحدیث فوق الذکر دومطلب بسیار مهم را بما تعلیم داده اند .
۱. یکی تعمیل اوامر آنحضرت (ص) .
۲. اجتناب ازآنچه ازآن نهی فرموده اند .
علاوه برآن درحدیث مبارک فوق الذکر بمنظور پند وعبرت ، برخی ازعادات وخواص ناشایسته امم سابقه نیز تذکر داده شده ، عاداتیکه باعث هلاکت وتباهی شان گردیده اند . ازجمله عادات زشت امم سابقه یکی کثرت سوال ازپیغمبران و دیگری اختلاف اوشان درشان پیغمبران بود که بعضی را قبول ، وابعضی انکار میکردند ، وهمین عوامل بود که سبب هلاکت وتباهی شان گردید .

ازاینجاست که جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم به امت خود امر فرموده که از اوامر آنحضرت (ص)، اطاعت کرده، وازآنچه نهی نموده است اجتناب ورزند. وهم از کثرت سوال وقیل وقال واختلاف نظر بی موجب و بی فایده در اموریکه ازیکطرف باعث ضیاع وقت وازطرف دیگر موجب بروز اختلافات میان مسلمانان میگردد، خود داری نمایند.

زیرا این خاصیت نتیجهٔ جز ضعف مسلمانان نداشته وثمرهٔ جز تباهی و بربادی ببار نمی آورد.

بهمین علت بود که امم سابقه با داشتن خواص ناشایستهٔ فوق الذکر وعدم تن دهی بحقایق هلاک گردیده وازبین رفتند.

فوائد حدیث مذکور

۱- اطاعت از اوامر نبی کریم صلی الله علیه وسلم، واجتناب از نواهی آنحضرت (ص).

۲- اصل درامر وجوب، واصل درنهی تحریم می باشد ازین جهت اطاعت درهر دو حال واجب است.

۳- اجتناب وخود داری از کثرت سوال واختلاف بی موجب.

تمرین

۱ـ دلیل اینکه اطاعت پیغمبر صلی الله علیه وسلم واجب است چه می باشد ؟

۲ـ نتیجهٔ اختلافات بی موجب چیست ؟

۳ـ کثرت سوال در امور ثابته چرا بد است ؟

پیروان خاص امت محمدی محافظین دین اند

عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عليه وسلم يَقُولُ : لَا يَزَالُ مِنْ أُمَّتِي أُمَّةٌ قَائِمَةٌ بِأَمْرِ اللهِ ، لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ وَلَا مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ وَهُمْ عَلَى ذَلِكَ .

"رواه البخاری ومسلم"

معنی حدیث

از حضرت معاویه "رض" روایت است که گفت : از حضرت نبی کریم "ص" شنیدم که می فرمایند :

در امت من برای همیشه جماعتی خواهند بود که با مر دین خداوند ج ، قائم باشند . این گروه را نقصان نخواهند رساند مردمانیکه همرای شان همکاری نمی کنند ، وضرر نخواهند رساند بایشان کسانیکه با آنها مخالفت می ورزند ، تا آنکه روز فیصله خداوند ج ، فرا رسد . واین مردم " محافظین دین من" هنوز به همین وصف خویش قائم باشند .

در حدیث دیگری (۱) از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند :

در امت من مردمانی با من بسیار محبت خواهند داشت که آنها پس از من می آیند . هریک اوشان باین آرزومی باشند که کاش درعوض اهل وعیال زیاد ووفرت مال وجاه ، مرا می دید (دیدار من نصیب اش میگردید) .

---

(۱) عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ «رض» قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

اِنَّ مِنْ اَشَدِّ اُمَّتِيْ لِيْ حُبًّا نَاسٌ يَكُوْنُوْنَ بَعْدِيْ يَوَدُّ اَحَدُهُمْ لَوْ رَاٰنِيْ بِاَهْلِهِ وَمَالِهِ .

«رواه مسلم»

توضیح معنی حدیث

عاشقان دین خداوندی در امت محمد صلی الله علیه وسلم همیشه قائم بامر الله تعالی بوده و هیچ کس از مخالفین نمی تواند بایشان ضرر برساند. وتا روز قیام قیامت به تطبیق آنچه امر خداوند ج باشد ثابت قدم و پایدار خواهند ماند.

فوائد حدیث فوق الذکر

۱ - شخصیکه به محبت رسول الله صلی الله علیه وسلم دل ببندد بامر الله تعالی قائم و پابند می باشد.

۲ - شخصیکه بامر الله تبارک و تعالی باخلوص نیت قائم و پابند باشد هیچ کسی نمی تواند در این راه برایش ضرر و نقصان برساند.

۳ - در امت محمدی صلی الله علیه وسلم در هر عصر و زمان محافظین دین موجود اند.

تمرین

۱ـ کدام کس بامرالله ج، قائم و پاینده نگهداشته می شود ؟

۲ـ اشخاصیکه با آنها کسی ضرر رسانده نمی تواند کیانند ؟

۳ـ آیا از جمله مسلمین صرف کسانیکه در صدر اسلام زندگی می کردند با رسول الله صلی الله علیه وسلم محبت بیشتر داشتند ؟

فضیلت جهاد در راه خدا ج

عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رضی الله عنه قَالَ : قِیْلَ یَا رَسُوْلَ الله صلّی الله علیه وسلّم ! مَا یَعْدِلُ الْجِهَادَ فِیْ سَبِیْلِ اللهِ ؟
قَالَ : لَا تَسْتَطِیْعُوْنَهٗ . فَاَعَادُوْا عَلَیْهِ مَرَّتَیْنِ اَوْ ثَلَاثًا ، کُلَّ ذٰلِکَ یَقُوْلُ : لَا تَسْتَطِیْعُوْنَهٗ ، ثُمَّ قَالَ :
مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِیْ سَبِیْلِ اللهِ کَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَانِتِ بِاٰیَاتِ اللهِ لَا یَفْتُرُ مِنْ صِیَامٍ وَلَا صَلٰوةٍ حَتّٰی یَرْجِعَ الْمُجَاهِدُ فِیْ سَبِیْلِ اللهِ .

(رواه البخاری والمسلم والترمذی والنسائی)

معنی حدیث

از حضرت ابی هریره رضی الله عنه روایت شده که میگوید : از جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم پرسان کرده شد که یا رسول الله صلی الله علیه وسلم ! کدام عمل نیک در اجر و ثواب خود با جهاد در راه خداوند تعالی برابر می شود ؟

جناب رسول الله صلی علیه وسلم فرمودند :
شما توان و طاقت انجام آن عمل را ندارید .
صحابهٔ کرام رضی الله عنهم این سوال شان را دو یا سه مرتبه تکرار کردند .
در هر مرتبه جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم میگفت :

شما توان وطاقت انجام آن عمل را ندارید .

بعداً جناب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند که :

مثال مجاهد فی سبیل الله مانند آن شخص روزه داری است که تابع آیات خداوند تعالی بوده و ناتوان و مانده نمی شود از روزه گرفتن و از نماز گذاردن تا آنوقت که رجوع کند مجاهد فی سبیل الله به خانه خود .

(این حدیث روایت شده از بخاری ومسلم ونسائی)

معنی بعضی کلمات

۱ـ یعدل : برابر ومساوی می شود .

۲ـ الجهاد : جهاد در لغت به معنی کوشش ، مشقت وسختی بوده ، ودر شرع شریف عبارت از تحمل تکلیف ومشقت در جنگ همراه کفار است به منظور اعلای کلمة الله

۳ـ القانت : مطیع ، طایع وقبول کننده .

۴ـ لایفتر : ناتوان نمی شود ، نه ماندگی برایش می آید .

۵ـ لا تستطیعون : نمی توانید

توضیح معنی حدیث

درین حدیث شریف مقام ومنزلت مجاهد باندازهٔ بلند بیان شده است که هیچ عبادتی از عبادات به اجر و ثواب مجاهد برابر شده نمی تواند ، زیرا که مصرف مالی ، گرسنگی ، ماندگی ، برداشتن زخمها وحتی شهادت هم گاهی واقع می شود مادر حالیکه عبادات دیگر چنین نمی باشند .

ازین سبب حضرت رسول مقبول صلی الله علیه وسلم مجاهد را به شخصی تشبیه نمود که روزه دار بوده وتمام شب وروز را بدون وقفه درنماز بگذارد .

فوائد حدیث

ازحدیث فوق الذکر معلوم می شود که ثواب واجر جهاد از تمام عبادتها زیاده است لذا بر هر مسلمان است که درین عبادت والا عملاً سهم بگیرد .

تمرین

۱- چرا اجر مجاهد از عبادات دیگر زیادتر است ؟

۲- آیا اجر و ثواب عباداتی از عبادتها با اجر و ثواب مجاهد رابرشده می تواند ؟

۳- لغات ذیل را معنی کنید :

الف : يَعْدِلُ

ب : اَلْقَانِتُ

ج : لَا يَفْتُرُ

د : لَا تَسْتَطِيعُونَ

فضائل مسواک

عَنْ عائشۃَ رضی اللّٰہُ عنہا قَالَتْ : قَالَ رسولُ اللّٰہ صلی اللّٰہ علیہ وسلم : تَفْضُلُ الصَّلوٰۃُ الّتی یُسْتَاکُ لَھَا عَلَی الصَّلوٰۃِ الّتی لا یُسْتَاکُ لَھَا سَبْعِینَ ضِعفاً .

(رواہ البیہقی فی شعب الایمان)

ترجمہ : از اُم المؤمنین حضرت بی بی عائشہ صدیقہ رضی اللہ تعالی عنہا روایت است کہ گفت : جناب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند :

ثواب نمازیکہ برای آن مسواک زدہ می شود بر نمازیکہ برای آن مسواک زدہ نمی شود ہفتاد مرتبہ زیادتر است .

ذکر ہفتاد کنایہ از کثرت است وہم امکان دارد کہ مراد از آن خود این عدد باشد . وہم چنان روایت است از زید پسر خالد کہ گفت :

شنیدم از پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کہ فرمودند :

اگر نمی بود ترس ازینکہ در مشقت اندازم امت خود را بالضرور امر میکردم ایشانرا بہ مسواک زدن در وقت ہر نماز (۱)

۱- عَنْ اَبِی سَلِمَۃَ عَنْ زَیْدِ بن خَالِدِ الْجُھَنِی رضی اللّٰہ عنہ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰہ صلی اللّٰہ علیہ وسلم یقولُ :

لَوْلَا اَنْ اَشُقَّ عَلٰی اُمَّتِی لَاَمَرْتُھُمْ بِالسِّوَاکِ عِنْدَ کُلِّ صَلوٰۃٍ .

رواہ الترمذی

وهم چنین روایت شده از حضرت بی بی عائشه صدیقه «رضی الله عنها»، که گفت:
جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند:
مسواک پاک کننده دهن وراضی کننده پروردگار است. (۱)

توضیح معنی حدیث

از تاکیدیکه دراحادیث متبرکه فوق الذکر بعمل آمده معلوم میگردد که استعمال مسواک منافع زیادی دارد. چنانچه برخی از علما فوائد آنرا هفتاد گفته اند که کمترین آنها معادل کلمه شهادت است هنگام مرگ.

ابن همام در شرح هدایه بر استحباب آن در پنج حالت ذیل تصریح نموده است:

۱- وقت زرد شدن دندانها.
۲- هنگام بیدار شدن از خواب.
۳- هنگام تغییر بوی دهن در اثر گرسنگی.
۴- بعد از خوردن طعامیکه دارای بوی خوش آیند نباشد.
۵- هنگام وضوء وتلاوت قرآنکریم.

---

(۱) عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالىٰ عَنْهُمَا قَالَتْ:
قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صلى الله عليه وسلم: اَلسِّوَاكُ مُطَهِّرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ. «رواه الشافعی واحمد والبخاری»

بیت

هزار بار بشویم دهن بمشک وگلاب هنوز نام تو گفتن کمال بی ادبیست

عدهٔ از محدثین تعداد احادیثی راکه درمورد فوائد مسواک روایت گردیده چهل حدیث گفته اند .

از تاکیدی که راجع به استعمال مسواک آمده برمی آید که دین مقدس اسلام درمورد نظافت بطور کل ونظافت دندانها بصورت خاص چقدر توجه نموده است . آری آنچه راطب امروزی درمورد نظافت دندانها ومراقبت آن کشف نموده وسلامت دندانهارا اساس صحت وسلامت جسم انسان تشخیص داده ، پیامبر بزرگ اسلام پانزده قرن پیش آنرا بیان وبرای امت خود تعلیم داده است .

این است رمز جاویدان بودن این دین مقدس وتعالیم ارزندهٔ آن که درهر امرونهی آن برعلاوه تعمیل اوامر خداوندی جل وعلاله فوائد بس بزرگ حیاتی واجتماعی که ضامن صحت ، صلاح وفلاح بشر میگردد نیز نهفته است .

فوائد حدیث

۱ - نمازیکه قبل از آن مسواک استعمال شده باشد درآن رضامندی پروردگار است .

۲ - نمازیکه بعد از استعمال مسواک گذارده میشود ثواب آن هفتاد درجه بلندتر از نمازیست که درآن استعمال نشده باشد .

۳ - مسواک زدن برای صحت انسان مخصوصاً دندانها فائده زیادی دارد .

تمرین

۱- نمازیکه قبل از ادای آن مسواک استعمال شده باشد چه اندازه ثواب دارد ؟

۲- حالات استحباب مسواک زدن را بیان نمائید .

۳- برخی از علماء فوائد مسواک را چند گفته اند ؟

۴- تعداد احادیثی که در فضیلت استعمال مسواک روایت شده چند حدیث میباشد ؟

فضیلت نماز باجماعت

عَنْ عَبدالله بن عُمَرَ «رَضِیَ اللهُ عَنهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صلی الله علیه وسلم: صَلٰوةُ الجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلٰوةَ الفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِینَ دَرَجَةً. «رواه البخاری ومسلم»

ترجمه :

ازعبدالله بن عمر رضی الله عنهما روایت است که گفت :

جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم ارشاد فرمودند : "نماز با جماعت نسبت به نماز تنها گذا «که عذر شرعی نداشته باشد» بیست وهفت درجه فضیلت دارد .

معنی بعضی از کلمات

۱- تفضل : فضیلت دارد ، برتراست .

۲- الفذ : به فتح فاء وتشدید ذال به معنی فرد وتنها .

۳- درجه : منزلت ، رُتبه ومقام .

توضیح معنی حدیث

از حدیث مبارک فوق الذکر و نیز احادیث دیگری که درین باب روایت شده بر می آید که مرد مسلمان تا میتواند نماز خود را پنج وقت با جماعت ادا نماید، زیرا نمازیکه با جماعت ادا، می شود بر نماز تنها گذار چندین مرتبه فضیلت دارد. چنانچه درین حدیث به بیست و هفت درجه فضیلت تصریح به عمل آمده است.

در حدیث دیگری از حضرت ابیّ بن کعب "رضی الله عنه" روایت است که گفت: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند:

به تحقیق نماز مرد مسلمان همراه مرد مسلمان دیگر بهتر است از نماز یکه تنها خوانده شود. و هر قدر تعداد نماز گذاران بیشتر گردد نزد خداوند تعالی محبوب تر می باشد.(۱)

سایر احکام مربوط به جماعت را شما در مضمون فقه شریف خوانده اید آنچه درینجا باید به آن مختصراً اشاره نمود حکمت و فلسفه وجوب جماعت است.

۱- عَنْ أُبَيِّ بن كعبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم: إِنَّ صَلٰوةَ الرَّجُلِ مع الرَّجُلِ ازكى من صَلٰوتِهِ وَحْدَهُ وَمَا اكْثَرَ فَهُوَ اَحَبُّ اِلَى اللهِ.

زیرا احکام اسلامی اعم از عبادات وغیره همه مشتمل بر حکمت های زیادی می باشند، که امر به جماعت نیز یکی از آنها است.

شما میدانید که دین مقدس اسلام دین دنیا و آخرت هر دو است.

لذا در پهلوی تنظیم سایر مسائل در تنظیم روابط اجتماعی بین مسلمانان نیز توجه خاص را مبذول داشته است. مسلمانان در حیات روزمره خویش به کمک و مساعدت یکدیگر ضرورت دارند لذا باید همواره و طور منظم از حال یکدیگر مطلع باشند. و شکی نیست که روز پنج مرتبه در یک مسجد جمع شدن اهل مسجد را از احوال و مشکلات یکدیگر با خبر ساخته و در صورت لزوم به کمک یکدیگر می شتابند.

چنانچه همین رمز در گردآمد های نماز جمعه، عیدین وحتی در ادای مناسک حج نیز نهفته است.

فوائد حدیث

۱- ادای نماز با جماعت نزد خداوند جل جلاله نسبت به نماز تنها گذار فضیلت زیاد دارد.

۲- کسانیکه نماز را با جماعت ادا میکنند از حال یکدیگر خبر می شوند وهنگام ضرورت با یکدیگر کمک میکنند.

۳- در دین مقدس اسلام حکمت های زیادی در ادای نماز های پنجگانه به جماعت، نماز عیدین و جمعه نهفته است.

۴- کسیکه نماز را با جماعت ادا می کند فضیلت آن بر آن نمازیکه تنها ادا می شود بنا بر روایتی ۲۵ درجه و بر روایت دیگری ۲۷ درجه داده می شود.

تمرین

۱- فضیلت نماز با جماعت بر نماز تنها گذار چند مرتبه بیشتر است ؟

۲- در رفتن به مسجد و ادای نماز با جماعت چه حکمت های نهفته است ؟

پاکی قلب

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم يَا بُنَيَّ! إِنْ قَدَرْتَ أَنْ تُصْبِحَ وَتُمْسِيَ وَلَيْسَ فِي قَلْبِكَ غِشٌّ لِأَحَدٍ فَافْعَلْ ثُمَّ قَالَ: يَا بُنَيَّ! وَذَلِكَ مِنْ سُنَّتِي وَمَنْ أَحَبَّ سُنَّتِي فَقَدْ أَحَبَّنِي وَكَانَ مَعِي فِي الْجَنَّةِ.

(رواه مسلم)

معنی حدیث

از حضرت انس رضی الله عنهُ روایت هست که گفت: فرمودند رسول الله صلی الله علیه وسلم: ای پسرکِ من! اگر توانی که روز و شب را طوری بگذرانی که در دل تو با هیچ کس کینه و عداوت نباشد پس این کار را بکن.

بعد از آن رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند:

ای پسرکِ من! این از سنت من است و کسیکه دوست داشته باشد سنت مرا به تحقیق دوست میدارد مرا و باشد با من در بهشت.

معنی بعضی کلمات

۱- یا بُنَیَّ : ای پسرک من ، این لفظ در لغت عرب برای اظهار محبت استعمال می شود .

۲- ان قدرت : اگر قدرت داشته باشی .

۳- ان تصبح : که صبح کنی ، یعنی صبح شود بر تو .

۴- وتمسی : در وقت شام داخل شوی یعنی شام شود بر تو .

۵- غش : کینه ، بدخواهی ، چال وفریب

۶- من سنتی : : از طریقه من

۷- معی : همراه من .

توضیح معنی حدیث

حضرت انس رضی الله عنهُ از سن ده سالگی شرف خدمت رسول الله صلی الله علیه وسلم را داشت وتا آخر زندگی آنحضرت صلی الله علیه وسلم همچنان در خدمت وی قرار داشت

ازین سبب نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم منزلت بخصوصی داشت .

تا آنکه طرز وراه یکجا بودن در جنت را نیز برایش تعلیم فرمودند .

که هرگاه بتواند قلب خود را از غل وغش ، خیانت وفریبکاری درمقابل برادران مسلمان خود پاک نگه دارد باید این کار را بکند واز آن دریغ نماید و

فرمودند :

این کار سنت و طریقهٔ مسنونهٔ منست که هرکس آنرا دوست بدارد وعملی کند گویا که مرا دوست داشته است .

ونتیجه چنان خواهد بود که با من یکجا درجنت باشد ، خداوند بزرگ این سعادت را نصیب همه ما بگرداند .

وشکی نیست که تعلیم آن حضرت صلی الله علیه وسلم برای حضرت انس رضی الله عنهٔ درحقیقت تعلیم برای سایر مسلمین وکافهٔ امت است .

فوائد حدیث

۱ـ هرکسیکه قلب ودل او ازغل وغش خالی باشد ، درجنت همراه رسول الله صلی الله علیه وسلم خواهد بود .

۲ـ یکی از سنن حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم اینست که باکسی دردل وقلب کینه نداشته باشیم .

تمرین

۱ ـ رسول الله صلی الله علیه وسلم به حضرت انس رضی الله عنهُ چه نصیحت نمودند؟

۲ ـ چه چیز سبب یکجا بودن درجنت همراه رسول الله صلی الله علیه وسلم می شود؟

۳ ـ مطلب حدیث فوق الذکر چیست واضح سازید .

۴ ـ حدیث شریف فوق الذکر را حفظ کرده بمردم برسانید .

اخلاق حسنه

عَنْ اِبْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صلى الله عليه وسلم : اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى قَسَمَ بَيْنَكُمْ اَخْلَاقَكُمْ كَمَا قَسَمَ بَيْنَكُمْ اَرْزَاقَكُمْ. اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يُعْطِي الدُّنْيَا مَنْ يُحِبُّ وَمَنْ لَا يُحِبُّ ، وَلَا يُعْطِي الدِّيْنَ اِلَّا مَنْ اَحَبَّ فَمَنْ اَعْطَاهُ اللّٰهُ الدِّيْنَ فَقَدْ اَحَبَّهُ وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهٖ لَا يُسْلِمُ عَبْدٌ حَتّٰى يُسْلِمَ قَلْبُهُ وَلِسَانُهُ وَلَا يُؤْمِنُ حَتّٰى يَأْمَنَ جَارُهُ بَوَائِقَهُ .

(رواه احمد فی شعب الایمان)

معنی بعضی کلمات

۱- اخلاق : عبارت است از خصلتها ، اعمال، احوال و اوصاف نیکی که از جمله دین اند.

۱- الدّین : عبارت از اسلام و درینجا عبارت از اخلاق حسنه و آداب است.

معنی حدیث

از عبداِبن مسعود رضی الله عنهُ روایت است که گفت :
جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم ارشاد فرمودند :
بدرستی که خداوند جل جلاله تقسیم کرده بین شما خصلت ها وسیرت های شما را چنانچه تقسیم کرده رزق های شما را « که اسباب دنیا است » بدرستی که خداوند تعالی میدهد دنیا را « که مراد از آن رزق است » کسی را که دوست میدارد، وکسی را که دوست نمی دارد « کافر و مؤمن مطیع وعاصی را » و نمی دهد دین را « که اخلاق نیک است » مگر کسی را که دوست میدارد. پس کسی را که خدای بزرگ بدهد دین را ، بدرستی که دوست داشته است اورا « بعداً تاکید نمود » قسم وسوگند است به آن ذاتی که روح وجان من درقبضهٔ اوست که مسلمان نشود بندهٔ تا آنکه مطیع گردد دل وزبان او « وایمان کامل » نیاورده تا آنکه امین گردد همسایه او از بدی ها وتکالیف او.
این حدیث را احمد در شعب الایمان روایت کرده است.

توضیح معنی حدیث

الله جل جلاله دنیا را که عبارت از رزق دنیوی است هم برای دوست‌های خود مانند سلیمان "علیه السلام" وحضرت عثمان بن عفان رضی الله عنه ودیگران وهم برای کسانیکه دوست ندارد ایشانرا مانند فرعون ، هامان وغیره میدهد .

ودین را که عبارت از اخلاق حسنه وآداب نیک است نمی دهد مگر کسانی را که دوست میداشته باشد . وهیچ کسی از بندگان خداوند جل جلاله مسلمان واقعی گفته نمیشود تاآنکه مسلمانی او از دل وزبان یکی وتوأم نباشد .

درینجا مراد از اسلام قلب ، تطهیر وپاکی آن از عقاید باطله واز اسلام لسان نگاه داشتن آن است از سخنان عبث وبیهوده .

درآخر این حدیث شریف یکی از اوصاف مؤمن کامل نیز بیان گردیده است . وآن اینکه صاحب ایمان کامل کسی خواهد بود که همسایه او از بدی ها وتکالیف او امین گردد .

فوائد حدیث

۱ - تقسیم اخلاق نیک بین انسانها مانند تقسیم ارزاق از طرف خداوند جلّ جلاله است .

۲ - الله جل جلاله اخلاق حسنه را برای کسی میدهد که آنرا دوست داشته باشد .

۳ - الله جل جلاله دنیا را به دوست و دشمن هردو میدهد .

۴ - مسلمان کامل کسی است که قلب او از عقاید باطله و زبان او از سخنان بیهوده پاک باشد .

۵ - مؤمن کامل کسی است که همسایه اش از بدی ها و گزندش امین باشد .

تمرین

۱ - خداوند جل جلاله دین و دنیا را به چه کسی عنایت میکند ؟

۲ - صاحب ایمان کامل در این حدیث عبارت از کدام شخص است ؟

۳ - «لَا یُسْلِمُ قَلْبُهُ وَلِسَانُهُ» این جزء حدیث شریف را شرح دهید .

۴ - حدیث مذکور را حفظ کنید .

طریقه حسنه و سیئه

عَنْ جریرٍ رضی الله عنهُ قال: قَالَ رسول الله صلی الله علیه وسلم: مَنْ سَنَّ فِی الاسلامِ سُنَّةً حسنةً فَلَهُ اَجْرُها واجرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مَنْ غیرِ اَنْ یَنْقصَ مِنْ اجورِهِمْ شیئٌ ومَنْ سَنَّ فی الاسلامِ سُنَّةً سیئةً کَانَ عَلَیْهِ وِزرُها وَ وِزرُ مَنْ عَمِلَ بها مِنْ بَعْدِهِ من غیرِ اَنْ یَنقصَ مِنْ اَوزارِهِمْ شَیْئٌ. رواهُ مسلم

معنی حدیث

از حضرت جریر رضی الله عنه روایت است که گفت:

جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند:

کسیکه در دین اسلام راه بهتر ونیکی را ایجاد و بنیان گذاری نمود هست برای او اجر این کار وی ونیز اجر وثواب کسیکه بعد از وی بآن عمل میکند بدون آنکه از ثواب های ایشان چیزی کاسته شود.

وکسیکه بنیاد نهاد در دین، راه بدونا مشروع را باشد بروی بار گناه بدکاری خودش وگناه کسیکه بعد از وی مرتکب آن میگردد بدون اینکه از گناهان ایشان

چیزی کاسته شود .

توضیح معنی حدیث

ازاین حدیث مبارک واضح میگردد که هرگاه شخص مسلمانی کارنیکی را بنیانگذاری کند ، مثلاً مدرسه تأسیس نماید و مال ودارائی خود را برای رضای خداوند جل وجلاله بمنظور تدریس علوم دینی بمصرف برساند ، برای چنین شخص هم اجر بنای این مدرسه وهم اجر آنانیکه درآن بتحصیل علوم میپردازند داده می شود بدون آنکه از ثواب خود ایشان چیزی کاسته شود .

وهرگاه بالعکس کار بدی را آغاز وبنیانگذاری کرد ، مثلاً سینما ، قمارخانه شرابخانه ، ترویج فلمهای ناروا وامثال آنرا بوجود آورد ، دراینصورت نیز برعلاوه گناهانیکه درنتیجه ارتکاب مستقیم این عمل بوی متوجه است ، گناهان کسانیکه ازچنین تأسیسات گمراه کننده استفاده می نمایند ، بدون اینکه از اصل گناه مرتکب آن کاسته شود بگردن او نیز بار میگردد .

فوائد حدیث

۱ - کسیکه به سنت و طریقهٔ محمدی صلی الله علیه وسلم پابندی داشته باشد، اجر و ثواب او، ضایع نمیگردد .
۲ - هر شخص مسلمان باید بکوشد که در انجام و ابتکار کارهای نیک پیشقدم باشد .
۳ - مسلمان باید از ارتکاب اعمال ناجایز خودداری نموده مال خود را در راه بدو بی دینی، ساختن سینما، شرابخانه و امثال آن مصرف نکند .

تمرین

۱- طریقه وسنت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم چه بوده ؟

۲- کسیکه طریقه بد و گمراه کننده را بوجود آورد ، رسول اکرم صلی الله علیه وسلم درمورد او چه فرموده است ؟

روش مسلمانان در تبلیغ دین

عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : بَالَ اَعْرَابِیٌّ فِی الْمَسْجِدِ فَقَامَ النَّاسُ اِلَیْهِ لِیَقَعُوْا فِیْهِ ، فَقَالَ النَّبِیُّ صلی الله علیه وسلم دَعُوْهُ وَاَرِیْقُوْا عَلٰی بَوْلِهٖ سَجْلاً مِّنْ مَّاءٍ اَوْ ذَنُوْباً مِّنْ مَّاءٍ فَاِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُیَسِّرِیْنَ وَلَمْ تُبْعَثُوْا مُعَسِّرِیْنَ .

رواه البخاری

معنی حدیث

ازحضرت ابی هریره رضی الله عنه روایت است که گفت : شخص صحرائی در مسجد بول نمود . مردم برخاستند تا او را لت وکوب نمایند .
رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند :
« بگذارید او را وبریزید بر بولش سطلی از آب را ، که مسجد پاک شود » . هرآیینه شما با مردم راه آسانی را پیش گیرید نه راه سخت گیری را .

معنی بعضی کلمات

۱- لِيَقَعُوا فِيهِ : که واقع شوند بر آن (بزدن ولت وکوب)
۲- دَعُوهُ : بگذارید او را، رها کنید او را .
۳- سَجْلاً : سطل

توضیح معنی حدیث

از حدیث فوق الذکر معلوم می شود که هر مسلمان باید بامردم رویه نیک واخلاق حسنه داشته باشد .
خصوصاً در کار دین وتعلیم آن بامردم از روش نیک کار بگیرد .
جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم به صحابه کرام رضی الله عنهم فرمودند که شما در تمام کارهای خود از آسانی کار بگیرید .
سخت گیر وزشت نباشید .
زیرا روش نیکو سبب می گردد که غیر اهل دین به تعالیم اسلام گرایش پیدا کرده مسلمان شوند ، درحالیکه سخت گیری ورویه زشت باعث تنفر ودوری میگردد .
چنانچه وقتی جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت ابوموسیٰ ومعاذ

رضی الله عنهما را به یمن فرستاد فرمودند !

دین مقدس اسلام را به مردم طوری معرفی کنید که برای شان آسان جلوه کند . وطریقه‌ٔ را اختیار نکنید که مردم را از دین مقدس اسلام گریزان و متنفر سازید .

فوائد حدیث

۱ ـ کسی که از احکام دین بی خبر است به لطف و مهربانی وی را فهمانده از رویه زشت، اهانت، تحقیر و بالت وکوب کار نگیرید.

۲ ـ علمای کرام باید در تفهیم و تبلیغ دین از یسر و نرمی کار بگیرند و اخلاق حمیده را پیشه خود سازند .

۳ ـ علمای کرام باید بیش از حد سخت گیر نباشند و در برابر خطا های دیگران از عفو کار بگیرند .

۴ ـ برماست تا دین مقدس اسلام را طوریکه از صحابه کرام به ما رسیده است بدیگران بصورت درست برسانیم.

تمرین

۱ - اعرابی چه کسی را گویند و او در مسجد چه کرد ؟
۲ - جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم برای صحابه رض چه فرمودند ؟
۳ - صحابه کرام رضی الله عنهم می خواستند بکدام عملی دست بزنند ؟
۴ - حدیث فوق الذکر برای ما چه درس می دهد ؟
۵ - حدیث فوق الذکر را حفظ کنید .

فضیلت سخاوت

عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صلی الله علیه وسلم : اَلسَّخَاءُ شَجَرَةٌ فِی الْجَنَّةِ فَمَنْ كَانَ سَخِیًّا اَخَذَ بِغُصْنٍ مِّنْهَا فَلَمْ یَتْرُكْهُ الْغُصْنُ حَتّٰی یُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ . وَالشُّحُّ شَجَرَةٌ فِی النَّارِ فَمَنْ كَانَ شَحِیْحًا اَخَذَ بِغُصْنٍ مِّنْهَا فَلَمْ یَتْرُكْهُ الْغُصْنُ حَتّٰی یُدْخِلَهُ النَّارَ .

« رواه البیهقی »

ترجمه حدیث :

از حضرت ابی هریره رضی الله عنه روایت است که گفت : جناب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند :

درجنت درختی است بنام سخا پس کسیکه سخی باشد یکشاخ آن درخت را می گیرد ونمی ماند آن شاخ سخی را تاکه اورا درجنت داخل گرداند .

وهمچنین درجهنم درختی است بنام بخل . پس کسیکه بخیل باشد گیرد یک شاخ آن را ونمی ماند آن شاخ بخیل را تاکه داخل گرداند او را بجهنم .

معنی بعضی کلمات

۱-: اَلسَّخَاءُ : مال خود را برای محتاجان و در راه خدا (ج) مصرف کردن .

۲- غُصن : شاخ درخت .

۳- شحیح : بخیل ، ممسک ، ضد سخی است .

توضیح معنی حدیث

کسانیکه بر بندگان خداوند جل جلاله رحم و بایشان کمک ومعاونت کرده احتیاج مردم را رفع میکنند ، خداوند جل جلاله برچنین اشخاص رحم نموده آنها را داخل جنت می نماید .

وکسی که بخیل است وبامخلوق خداوند جل جلاله کمک نمیکند وهم بامردم مسکین وفقیر هیچ نوع معاونت نمیکند ، خداوند جل جلاله چنین اشخاص را مستحق قهر وغضب خود گردانیده . آنها را داخل دوزخ میگرداند .

فوائد حدیث

۱ - سخاوت صفت بزرگی است که انسان توسط آن می تواند بفضل خداوند جل جلاله داخل جنت گردد .

۲ - شخص سخی به جنت نزدیک و از دوزخ دور است .

۳ - بخیل از جنت دور و به جهنم نزدیک است .

تمرین

۱ـ بُخل چرا از تمام بدیها بدتر است ؟

۲ـ در مورد مزایای سخاوت و نیز بدی های بُخل مقاله ئی بنویسید که از ده سطر کم نباشد .

فضیلت صبر و ثبات

عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صلی الله علیه وسَلَّمَ :

مَا یَزَالُ الْبَلَاءُ بِالْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنَةِ فِیْ نَفْسِهِ وَ وَلَدِهِ وَمَالِهِ حَتّٰی یَلَاقِیَ اللهَ تَعَالٰی وَمَا عَلَیْهِ خَطِیْئَةٌ .

" رواه الترمذی "

معنی حدیث

از ابی هریره رضی الله عنهُ روایت است که گفت : رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند : همیشه یعنی وقتاً فوقتاً طور امتحانی مصیبت بر مؤمن و مؤمنه می آید :

گاهی بر خودش و گاهی بر اولادش و گاهی هم بر مالش تا که با خداوند جل جلاله ملاقات کند " فوت نماید " و نباشد بر وی گناهی .

معنی بعضی کلمات

۱- مَا یَزَال : همیشه می باشد .
۲- البَلاءُ : مصیبت وامتحان
۳- خطیئةٌ : گناه

توضیح معنی حدیث

مؤمنان همیشه مورد امتحان و ابتلای خداوندی قرار میگیرند . زیرا این دنیا جای امتحان است ، بمانطوریکه در اعطای مال ، اولاد ونعمتهای گوناگون حکمت هائی نهفته است هم چنان در نازل شدن مصائب : مرگ ، درد وآفات وبلیات نیز حکمت های آلهی وجود دارند .
زیرا خداوند جل جلاله بنده خود را هم درحال نعمت مورد امتحان قرار میدهد که آیا وی شکران نعمت رابجای می آورد یانه ؟ چه این نعمت عبارت از صحت وسلامت اعضای بدن و داشتن اولاد باشد وچه داشتن ثروت ، دارائی وجایداد زیاد باشد . هرگاه بنده شکرنعمت رابجا آورد وحقوق مُرتب برآنرا اداءنماید بحکم آیه کریمه که می فرماید :

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ فَإِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ط

خداوند جل جلاله در نعمتهای فوق الذکر هنوز برکت انداخته آنرا زیاد میکند. واما اگر مغرور واز خداوند جل جلاله بیگانه شود، مورد قهر وغضب خداوندی جل جلاله قرار میگیرد.

به همین ترتیب در نزول بلیات ومواجه شدن به مصیبت ها نیز حکمتی نهفته است وآن اینکه: آیا بندهٔ مومن هنگام مریضی، درد ورنج، فوت اولاد وازبین رفتن ثروت ودارائی، بازهم صبر میکند وبه بارگاه خداوند جل جلاله روی آورد، ویا اینکه راه یأس وناامیدی راپیش میگیرد.

درصورتیکه دربرابر این همه مصیبت ها ازخود ثبات واستقامت نشان دهد. خداوند بزرگ جل جلاله بفضل وکرم خود گناهان اورامورد عفو قرارداده ودر روز قیامت اورا داخل جنت میگرداند.

فوائد حدیث

۱- صبر کردن دربرابر مریضی، مرگ اولاد، تلف شدن وازبین رفتن مال ودارائی سبب رضای خداوند جل جلاله ووسیله دخول جنت است.

۲- مسلمان باید دربرابر نعمتهای خداوند تبارک وتعالی تشکر ودر برابر مصائب صبر کند.

تمرین

۱ـ مسلمان هنگام مواجه شدن به مصیبت ها چه روش را باید اختیار نماید ؟

۲ ـ نتیجهٔ صبر و ثبات در برابر شدائد و مصائب عبارت از چه میباشد ؟

۳ ـ شکر کردن در برابر نعمت های خداوندی چه حکم دارد ؟

۴ ـ هرگاه مسلمان در برابر نعمتهای خداوند جل جلاله شکر نکند و یا در برابر مصائب از صبر و حوصله کار نگیرد خداوند جل جلاله با وی چه خواهد کرد ؟

۵ ـ آیا ادای شکران نعمت تنها با اظهار کلمهٔ «شکر کردم» و صبر کردن تنها با اظهار کلمهٔ «صبر کردم» صورت می گیرد و یا نه ؟ توضیح دهید .

فضیلت صدقه جاریه

عَنْ اَبِی هُرَیْرَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صلی اللّٰه علیه وسلم : إِذا ماتَ الْإِنسانُ إِنْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ اِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ :
مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ ، اَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ ، أَوْوَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعولَهُ

(رواه مسلم)

معنی حدیث

از ابی هریره رضی الله تعالی عنهُ روایت شده که گفت : حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم ارشاد فرمودند :
وقتیکه آدمی میمیرد قطع می شود ازوی ثواب عملش مگر از سه عمل :

۱- از صدقهٔ جاریه
۲- ازعلمیکه از آن نفع گرفته می شود و دیگران مستفید میگردند
۳- از فرزند نیکی که دعا می کند برایش (بعد از مرگ وی)

معنی بعضی کلمات

۱- إنْقَطَعَ : قطع می شود .
۲- جاریه : جاری باقی طور همیشه .
۳- یُنْتَفَعُ بِهِ : نفع گرفته می شود با آن .

توضیح معنی حدیث

جناب رسول خدا صلی الله علیه وسلم می فرمایند : وقتیکه انسان میمیرد نتیجه واجر تمام اعمالیکه در زندگی انجام سیداده باشد به نماز ، روزه ، حج ذکات جهاد وغیره ، با مرگ او قطع میگردد . مگر سه عمل انسان که در زندگی انجام داده باشد ثواب آن بعد از مرگ نیز بوی میرسد وآنها عبارت اند از :

۱- صدقه جاریه : مثلاً زمینیکه برای مدرسه یا مقبره ویا مسجد وغیره وقف کرده باشد وچاه پل وتاسیسات عام المنفعه را برای رضای خدا وند جل جلاله اعمار نموده باشد ، ثواب آن باقی و بعد از مرگ وی نیز در نتیجه استفاده دیگران برایش میرسد
۲- علم نافع : یعنی علمیکه آنرا شخص طوری بکار انداخته باشد که مورد

استفاده سائر مسلمانان در عصور مابعد قرار بگیرد.

مانند تالیف، تصنیف، تدریس وتعلیم علوم که برای خیر، سعادت و فلاح انسانها از آن استفاده می شود.

یا اختراعات اشیای عام المنفعه وکشف عوامل امراض وطرق تداوی آنها، درصورتیکه از طرف یک مرد مسلمان صورت گرفته وانسانهای دیگر از آن استفادهٔ نافع کرده بتوانند، با استفادهٔ نسل بشر از چنین علم خداوند جل جلاله برای عالم متبکر اجر وثواب دائمی میدهد.

۳- اولاد وفرزندان نیکوکار و صالحیکه بعد از مرگ پدر و مادر درحق آنها دعای خیر مینمایند.

همچنین درحدیث شریف دیگری از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که گفت:

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند:

ازجمله اعمالیکه ثوابش بعد از مرگ شخص مومن برایش میرسد عبارت انداز:

۱- علمیکه آنرا بدیگران تعلیم داده ودرنشر آن سعی ورزیده.

۲- اولاد نیک کرداریکه ازخود بجا گذاشته است.

۳- قرآنکریم ومصحفیکه به میراث گذاشته ویا درحال حیات خود آنرا وقف کرده باشد.

۴- مسجدیراکه برای رضای خداوند جل جلاله آباد کرده باشد.

۵- خانه ایراکه برای بود باش واستفاده مسافران ساخته باشد.

۶- جوی وآب روییراکه برای استفادهٔ مسلمانان آباد کرده باشد.

۷ ـ صدقه وخیراتیکه از مال حلال خود در وقت صحت وحیات خود به مساکین وفقراء داده باشد. ثواب این همه بعد از مرگ شخص مومن برایش میرسد. (۱)

فوائد حدیث

بعد از مرگ ثواب صدقه جاریه برای مومن ومسلمان به لطف ومرحمت خداوند جل جلاله داده می شود.

همچنین ثواب علم نافعیکه بعد از مرگ انسان مورد استفاده دیگران قرار گیرد، داشتن اولاد صالحیکه بعد از مرگ شخص درحق وی دعای خیر نماید کندن جوی، نهر، چاه آب وامثال آن که برای استفاده عامه اعمار وکار انداخته شده باشد، زمینیکه برای استفاده عموم مردم، مخصوصاً فقراء و بیچارگان وقف شده باشد ویا بمنظور قبرستان وغیره گذاشته شده باشد اعمار تأسیسات عام المنفعه چون شفاخانه، مسجد وامثال آن. ثواب این همه بعد از مرگ انسان درنتیجه استفاده دیگران از آن، برایش میرسد.

---

(۱) عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وَسَلَّمَ إِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَحَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ عِلْماً عَلَّمَهُ وَنَشَرَهُ، أَوْ وَلَداً صَالِحاً تَرَكَهُ أَوْ مُصْحَفاً وَرَّثَهُ أَوْ مَسْجِداً بَنَاهُ أَوْ بَيْتاً لِابْنِ السَّبِيلِ بَنَاهُ أَوْ نَهْراً أَجْرَاهُ أَوْ صَدَقَةً أَخْرَجَهَا مِنْ مَالِهِ فِي صِحَّتِهِ وَحَيَاتِهِ تَلْحَقُهُ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهِ «رواه ابن ماجه»

تمرین

۱- صدقه جاریه عبارت از چه می باشد ؟

۲ - بعد از مرگ ثواب چه نوع علم به صاحبش میرسد ؟

۳ - بعد از مرگ خیر و ثواب کدام اولاد برای پدر و مادر میرسد ؟

۴ - ثواب کدام قسم زمین برای انسان بعد از مرگ وی داده میشود ؟

۵ - درباره احادیث فوق الذکر چند دقیقه درصنف باهم صحبت نمائید.

استفاده از مال حرام

عَنْ عَبْدِ اللهِ بنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :

لَا يَكْسِبُ عَبْدٌ مَالَ حَرَامٍ فَيَتَصَدَّقُ مِنْهُ فَيُقْبَلُ مِنْهُ. وَلَا يُنْفِقُ مِنْهُ فَيُبَارِكُ لَهُ فِيهِ وَلَا يَتْرُكُهُ خَلْفَ ظَهْرِهِ اِلَّا كَانَ زَادَهُ إِلَى النَّارِ. اِنَّ اللهَ لَا يَمْحُو السَّيِّئَ بِالسَّيِّئِ وَلٰكِن يَمْحُو السَّيِّئَ بِالْحَسَنِ اِنَّ الْخَبِيثَ لَا يَمْحُو الْخَبِيثَ . «مشكوة»

معنی حدیث

از عبدالله بن مسعود رضی الله عنهُ روایت است که : حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند :

شخصیکه مال حرام را بدست بیاورد وبعداً آنرا در راه خدا وند جل جلاله صدقه وخیرات کند این صدقه وخیرات نزد خدا وند جل جلاله قبول نمی شود .

واگر آن مال حرام را بمصرف خود و فامیل خود برساند ، در آن هیچ وقت برکت نخواهد بود .

و وقتی بمیرد ، مال حرام زاد وتوشهٔ راهش خواهد بود بطرف جهنم .

به تحقیق الله جل جلاله بدی را بذریعهٔ بدی محو ونابود نمیکند، بلکه بدی را با عمل نیک ازبین میبرد، هرآئینه چیز خبیث وناپاک بمثلش ازبین برده نمی شود.

معنی بعضی کلمات

۱- مال حرام: مالی راگویند که ازراه های غیرمشروع مانند: قمار دزدی رشوت غصب وغیره بدست آمده باشد.

۲- فَيُبَارِكُ لَهُ فِيهِ: که برکت باشد وی را درآن یعنی در مال حرام برکت نیست.

۳- الخبيث: چیز مردار وحرام

توضیح معنی حدیث

ازین حدیث مبارک ثابت می شود که مسلمان هیچوقت باید در صدد بدست آوردن مال ازطریق حرام نباشد وبه مجرد یکه بتواند این تصمیم را عملی کند درحقیقت خود را ازارتکاب جرائم زیادی نجات میدهد.

زیرا باید رشوت نگیرد، غصب، دزدی، اختلاس، تزویر، تقلب وقطاع الطریقی نکند، سود نخورد، اموال واشیاء حرام مانند شراب مواد مخدره وغیره رابفروش نرساند.

مقصد اینکه سائر اعمالی راکه مصدر کسب مال حرام است مرتکب نگردد.

این است جامعیت کلام آنحضرت صلی الله علیه وسلم که دریک عبارت کوتاه

وموجز چه مطالب را گنجانیده اند .
علاوه بر آن در این حدیث مبارک نتایج مرتب بر کسب مال حرام را نیز توضیح فرموده اند و آن اینکه در اعطاء صدقات از آن مال اجر و ثواب و در مصرف آن خیر و برکت وجود ندارد . و آنچه بعد از مرگ شخص بقسم میراث بماند ، موجب عذاب خداوندی جل وجلاله و سبب دخول دوزخ میگردد .

فوائد حدیث

۱- بر هر مسلمان لازم است که از کسب مال حرام خودداری نماید .
۲- هرگاه شخص مال حرام را ، بهر ذریعه که بدست آورده باشد صدقه وخیرات کند ثواب واجر برایش داده نمی شود .
۳- جمع کردن مال حرام وبمیراث گذاشتن آن سبب دخول دوزخ میگردد .

تمرین

۱ - کسب و حاصل کردن مال از طریق حرام و غیر مشروع چه اضرار فردی و اجتماعی دارد ؟

۲ - خواص و نتایج مالیراکه از راه حرام بدست آمده بیان نمائید .

۳ - در مورد جامعیت این حدیث مبارک صحبت نمائید .

کیفیت سلام دادن وآداب آن

عَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ. فَرَدَّ عَلَيْهِ ثُمَّ جَلَسَ فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: « عَشْرٌ » ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ فَرَدَّ عَلَيْهِ فَجَلَسَ فَقَالَ: عِشْرُونَ، ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ فَرَدَّ عَلَيْهِ فَجَلَسَ، فَقَالَ ثَلَاثُونَ »

« رواه ابو داود والترمذی،
وقال حدیث حسن

معنی بعضی کلمات

۱- السَّلَامُ عَلَيْكُمْ : سلامتی باشد بر شما « از ضرر من در امان هستید »

۲- رَحْمَةُ اللهِ : رحمت خداوند جل جلاله باشد بر شما.

۳- بَرَكَاتُهُ : برکتهای خداوند جل جلاله « باشد بر شما »

معنی حدیث

از حضرت عمران بن حصین رضی الله عنهما روایت است که گفت :
مردی بحضور نبی کریم صلی الله علیه وسلم آمده گفت
السَّلامُ عَلَیکُمْ ، جوابش را داد و او نشست .
پیغمبر صلی الله علیه وسلم گفت « ده » سپس شخصی دیگری آمد و
گفت : السلام علیکم و رحمة الله ، آنحضرت صلی الله علیه وسلم
جوابش را داد و آن شخص نشست پیغمبر صلی الله گفت « بیست »
بعد از آن شخص دیگری آمد و گفت : السَّلامُ عَلَیکُمْ و رحمةُ اللهِ
و برکاتهُ) پس جوابش را داد و نشست پیغمبر صلی الله علیه وسلم فرمود : سی .

توضیح حدیث

سلام دادن یک دیگر یکی از خصال ستوده و اوصاف نیکی است که باید بین مسلمانان رواج داشته باشد طبق نصوص شرعی لازم است که خوردان به بزرگان، جوانان به پیران، رهروان به نشستگان و کسیکه به خانهٔ خود یا خانه دیگران داخل می شود سلام بدهند، الفاظ مکمل سلام طوریکه در حدیث مبارک فوق الذکر تصریح شده عبارت انداز (السَّلام عَلَيكُمْ و رحمة اللهِ وبَرَكاته) که ادای سلام باین ترتیب دارای ثواب زیاد می باشد چنانچه در حدیث مذکور از آن به کلمهٔ ثلاثون یعنی سی درجه تعبیر شده. ولی اگر بالفاظی چون (السَّلام عَلَيكُمْ) و (السلام عليكم و رحمة الله) سلام داده شود نیز جائز است اما ثواب آن کمتر است.

درمورد ادای سلام آیات واحادیث زیادی وجود دارد.

چنانچه خداوند جل جلاله می فرماید:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا. سورة النور آیه «۲۷»

ترجمه

ای مسلمانان داخل نشوید به خانه های غیر از خانه خویش تا آنکه طلب اجازت نکنید. و وقتی قصد داخل شدن کردید سلام دهید بر اهل آن (ساکن آن خانه)

همچنان از حضرت انس رضی الله عنه روایت شده که گفت :
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند : ای پسرکم وقتی داخل خانهٔ خود شدی پس سلام بده زیرا این خصلت برای تو واهل خانهٔ تو برکت بار می آورد.(۱)

درجواب سلام باید کوشش شود که با الفاظ مکملتر از الفاظ سلام دهنده باشد، یعنی اگر شخصی گفت السلام عَلَیْکُمْ بهتر است درجواب او گفته شود وعَلَیکُمُ السلامُ وَرحمةُ الله چنانچه الله تبارک وتعالی میفرماید:
" وَاِذَا حُیِّیتُمْ بِتَحِیَّةٍ فَحَیُّوا بِاَحْسَنَ مِنْهَا اَوْ رُدُّوهَا "
سوره النسا آیه ۸۶

ترجمه : وچون تعظیم کرده شدید به سلامی پس تعظیم کنید بهتر از آن ویا به همان کلمه "مثل آن" جواب دهید .

دراوای سلام برعلاوه اینکه تعمیل اوامر شرع شریف وتطبیق طریقه مسنونه است دو فائده واضح وصریح نیز درآن نهفته میباشد :
۱- اینکه با ادای سلام خوف ووحشت از شخص طرف مقابل زائل گردیده ومطمئن میگردد که از آزار واذیت سلام دهنده در امان است .
۲- با ادای سلام ، هر نوع کدورت وآزردگی که بین دو نفر موجود باشد از بین رفته ، قدم موثری در راه محبت وصمیمیت باهمی برداشته می شود .

---

(۱) عَنْ اَنَسٍ رضی الله عنهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صلی الله علیه وسلم قال: "یَا بُنَیَّ اِذَا دَخَلْتَ عَلٰی اَهْلِكَ فَسَلِّمْ یَكُوْنُ بَرَكَةً عَلَیْكَ وَعلی اهلِ بَیْتِكَ" . رواه الترمذی "

سلام دادن سنت وجواب سلام واجب است .
واین باستثنای حالات ذیل میباشد :
۱ - هنگام خطبه گفتن .
۲ - در وقت اذان .
۳ - بر راوی حدیث حین روایت آن .
۴ - بر اقامت گوینده در حین گفتن اقامت .
۵ - هنگام تلاوت قرآنکریم .
۶ - هنگام تدریس علوم شرعیه .
۷ - در وقت نان خوردن
۸ - در وقت قضای حاجت .

فوايد حديث

۱ - سلام دهنده باید سعی وکوشش نماید که با الفاظ کامل آن ادای سلام نماید تا مستحق اجر وثواب بیشتر گردد .
۲ - شخصی نو وارد باید اول ادای سلام نموده بعداً در جای خالی بنشیند .
۳ - سلام دادن سنت وجواب سلام واجب است .
۴ - با سلام دادن یکنفر از جمله چند نفر، ویا جواب دادن یکنفر از طرف چند نفر تکلیف دیگران رفع میگردد

تمرین

۱- حکم سلام دادن چیست ؟

۲- حکم جواب ورد سلام چیست ؟

۳- سلام دادن چه فایده دارد ؟

۴- درکدام حالات شخص به سلام دادن مکلف نمیباشد ؟

۵- آیا اگر از جمله چند نفر یکی سلام بدهد ویا از بین چند نفر یکی به جواب سلام بپردازد درحق دیگران کفایت میکند ویانه ؟

حقوق مهمان و مهماندار

عَنْ خُوَيلِدِ بن عَمْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قالَ : قَالَ رسولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

مَنْ كَانَ يُؤمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ . جَائِزَتُهُ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ وَالضِّيَافَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ وَ بَعْدَ ذَلِكَ فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ . وَلَا يَحِلُّ لَهُ أَنْ يَثْوِيَ عِنْدَهُ حَتَّى يُحْرِجَهُ . « رواه البخاری والمسلم »

معنی بعض کلمات

۱- فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ : پس عزت کند مهمانش را .

۲- جَائِزَتُهُ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ : انعام وعطیه برای مهمان یک شبانه روز است .

۳- أَنْ يَثْوِيَ عِنْدَهُ : که بستره اندازد نزد میزبان یعنی اینکه روز های درازی را درخانهٔ او سپری نماید .

۴- حَتَّى يُحْرِجَهُ : تا حدیکه میزبان را بتکلیف سازد .

معنی حدیث

از حضرت خویلد بن عمر رضی الله عنه روایت است که گفت:
فرمود جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم:
کسیکه به خداوند جل جلاله و روز قیامت ایمان داشته باشد
پس باید مهمان خود را عزت کند. یک شبانه روز «مهمان نوازی»
حق مهمان است. تا سه روز «حق نهائی» مهمانداری است،
بعد از سه روز خدمت مهمان صدقه و خیرات است.
برای مهمان جائز نیست در خانه میزبان ما «صاحب خانه»
بستره انداخته باقی بماند تا حدیکه او را تکلیف سازد.

توضیح معنی حدیث

دین مقدس اسلام سائر مناسبات بین افراد جامعه بشری را تنظیم
نموده که در زمره آنها یکی هم حقوق مهمان و مهماندار قرار دارد که
آنرا نیز به نحو احسن تنظیم کرده ما آداب آنرا بیان داشته است.

از حدیث مبارک فوق الذکر وضاحت فهمیده می شود که انسان مؤمن

و مسلمان باید مهمان خود را با پیشانی باز پذیرائی نموده بخصوص در شب یا روز

اول بیشتر در ضیافت و عزت داری وی بکوشد، و در روز های بعدی نیز

حقوق ضیافت معمولی را بجا آورد.

از عبارت « وَبَعْدَ ذٰلِكَ فَهُوَ لَهُ صَدَقَةٌ »

بر می آید که قبل از سه روز ضیافت حق مهمان است و بعد از سه روز

حکم صدقه و خیرات را دارد، یعنی هر گاه صاحب خانه بعد از سه روز

به عزت داری مهمان نپردازد و یا مهمان را بنوعی جواب بدهد گنهگار

نمی شود.

و از جمله آدابی که باید مهمان آنرا رعایت کند اینست که مدت اقامت

خود را در خانه مهماندار طولانی نه سازد.

زیرا طول اقامت صاحب خانه را بتکلیف ساخته و در نتیجه باعث کم عزتی

خود مهمان نیز میگردد.

اما از عبارت حتی یُحَرِّجَه اشارتاً چنین فهمیده می شود که هر گاه

طول اقامت مهمان برای صاحب خانه بی تفاوت بود و وی از آن متاذی

و به تکلیف نمی شد باکی ندارد.

لذا گفته می توانیم که در این حدیث شریف برای مهمان و میزبان

هر دو هدایت داده شده است:

برای میزبان هدایت آن شده که عزت مهمان را بنماید، البته عزت

داری تنها صرف نان و آب نیست بلکه باید با پیشانی باز و خوشی با وی پیش آمد شود. و طوریکه

قبلاً نیز گفته شد برای مهمان چنین هدایت شده که باید مدت اقامت خود را بحدی طولانی نسازد

که سبب تکلیف مهمان دار گردد.

درمورد عزت واحترام مهمان احادیث دیگری نیز از آنحضرت صلی الله علیه وسلم روایت شده است که میفرماید :

عن أَبِی هُرَیْرَةَ رضی الله عنهُ أَنَ رَسُولَ الله صَلَی الله علیه وسلم قَالَ: مَنْ کَانَ یُؤمِنُ بِا للهِ وَالیَومِ الاخِرِ فَلیُکرِمْ ضیفَهُ وَمَنْ کَانَ یُؤمِنُ با لله وَالیَومِ الاخِرِ فلیَصِلْ رَحمَهُ وَمَنْ کان یُؤمِنُ بِا لله وَالیَومِ الاخِرِ فَلیَقُلْ خیراً أَوْلِیَصْمُتْ .

(رواه البخاری والمسلم)

ترجمه : کسیکه بخداوند جل جلاله وروز آخرت ایمان دارد باید عزت مهمان خودرا بنماید ، با اقربای خود صله رحم داشته از ایشان دوری نکند ، وسخنان نیکو بگوید ویا اینکه ساکت باشد .

فوائد احادیث فوق الذکر

۱- مهمان نوازی کار خوب واز جملهٔ علائم ایمان داری است

۲- مهمان نیز باید آداب مهمان شدن را رعایت کند واقامت خودرا درخانهٔ صاحب خانه طولانی نسازد تا باعث تکلیف وانزجار صاحب خانه نگردد .

تمرین

۱- آداب مهمان و مهماندار را بیان نمائید .

۲- حدیث شریف مذکور را حفظ نموده برای همه برادران و دوستان خود در مورد تبلیغ نمائید .

حقوق والدین

عَنْ عبدالله بن عباسٍ رضي الله عنهما أنّ رسول الله صلى الله عليه وسلّمَ قال :

مَا من وَلَدٍ بَارٍّ يَنظُرُ الى والِدَيه نَظْرَةَ رحمةٍ إلّا كتب الله لَهُ بِكُلِّ نَظرَةٍ حَجّةً مَبرُورةً .

قَالُوا وَإنْ نَظَرَ كُلَّ يومٍ مِائَةَ مَرّةٍ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، الله أكبرُ واطيبُ .

(رواه البيهقي في شعب الايمان)

معنی بعضی کلمات

۱- مَا مِنْ وَلَدٍ بَارٍّ : نیست هیچ فرزند نیکی .

۲- نَظْرةَ رحمةٍ : نظر کردن با محبت ومهربانی

۳- حَجّةً مَبْرُورَةً : حج مقبول .

معنی حدیث

ازحضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهما روایت است که حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند :

هر فرزند صالح ونکوکاریکه بالطف ومهربانی به مادر وپدرخود نگاه کند ، الله تبارک وتعالی درمقابل هرنگاه ونظروی ثواب واجر یک حج مقبوله را برایش میدهد .

صحابهٔ کرام رضوان الله علیهم پرسیدند :
اگرچه روزانه صد بار نظر کند ؟
آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند : آری ! خداوند جل جلاله بزرگتر ومهربانتر است (از آنچه در فکر شما خطور میکند) .

توضیح معنی حدیث

والدین بر اولادشان حقوق زیادی دارند .
ازین سبب در قرآن عظیم الشان وهم در احادیث نبوی درین مورد تاکید زیادی صورت گرفته چنانچه خداوند جل جلاله می فرماید :

وَقَضٰی رَبُّکَ أَلَّا تَعْبُدُوْٓا إِلَّآ إِیَّاهُ وَبِالْوَالِدَیْنِ احْسَانًا ۚ إِمَّا یَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْکِبَرَ أَحَدُهُمَآ أَوْ کِلَاهُمَا ، فَلَا تَقُلْ لَّهُمَآ أُفٍّ وَّلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَّهُمَا قَوْلًا کَرِیْمًا ۚ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ ، وَقُلْ رَّبِّ ارْحَمْهُمَا کَمَا رَبَّیَانِیْ صَغِیْرًا ۚ
(سوره الاسراء آیه ۲۳)

ترجمه : وحکم کرد پروردگار تو که عبادت مکنید مگر خودش را ونیکوکاری کنید با پدر و مادر اگر برسند نزد تو یکی یا هر دوی شان بسن پیری وپس مگوحتی اُف وبانگ مزن برایشان (زجر وتوبیخ مکن) وبگو به ایشان سخن نیکو وپست کن برای ایشان بازوی تواضع را از

جهت مهربانی و بگو:

ای پروردگار رحمن (ببخشای)، رحم کن برایشان چنانچه پرورش کردند مرا در خورد سالی.

طوریکه میبینیم دراین آیه مبارکه بعد از پرستش ذات خالق یکتا موضوع احسان و نیکی با والدین ذکر گردیده که این مقارنت اشاره بزرگی است بمقام والا وارجمند والدین.

سپس به نحوهٔ برخورد با ایشان وطرز احسان کردن اشاره شده فرموده است:

وقتی هردو یا یکی از ایشان بمرحلهٔ پیری برسند باید در برابر ایشان خیلی متواضع و فرمانبردار بود، وکاری نکند که باعث آزردگی و انزجار شان گردد. زیرا درین مرحله والدین نسبت اینکه قلب نازک و احساسات رقیق میگردد بدستگیری و توجه زیادی ضرورت دارند.

ازین سبب خداوند جل جلاله اولاد را از هرگونه بی ادبی در برابر شان ممنوع قرار داده، اجازه نداده است که حتی کلمهٔ اُف در مقابل ایشان استعمال شود چه رسد به قهر شدن و یا ابراز انزجار.

همچنان شیوه دعا و علت آنرا بما تعلیم داده که ما باید همواره در حق شان دعای مغفرت نموده و حالت طفلی خود را بخاطر بیاوریم که چطور شب و روز در تربیه و پرورش ما کوشیدند.

ووقتی حدیث مبارک فوق الذکر را مشاهده میکنیم میبینیم که همین مطلب را تائید میکند.

زیرا در حدیث مبارک نیز باین مطلب اشاره شده که خدمت والدین ثواب زیاد دارد واولاد بر علاوه اینکه همواره باید در خدمت ایشان

قرار داشته باشد لازم است که برخورد ظاهری وحتی نگاه خود را بطرف آنها درکنترول داشته و طوری بسوی ایشان نگاه کنند که از چشم شان آثار لطف، مهربانی ومحبت هویدا باشد .

خداوند تبارک وتعالی دربرابر این لطف ومهربانی اولاد ثواب واجر زیادی راوعده داده ، چنانچه حدیث مبارک فوق الذکر درمورد صراحت دارد که درمقابل هرنگاه مملو ازمحبت ثواب یک حج راکمائی مینماید گرچه روزانه صد بار نیز این عمل تکرار گردد .

زیرا اعطای ثواب بهراندازهٔ که باشد نزد خداوند جل جلاله کمی نداشته و ازخزاین رحمت او تعالی چیزی کاسته نمی شود .

همانطوریکه والدین هنگام حیات شان براولاد خویش حقوق زیادی دارند در زمان بعد ازمرگ نیز حقوق شان قطع نمیگردد .

که برخی ازین حقوق طوریکه درحدیث شریف دیگری آمده عبارت اند از :

۱- برای اوشان همواره دعای نیک وطلب مغفرت نمودن .
۲- عهد وپیمان شانرا بجا کردن .
۳- با اقربا وخویشاوندان شان ارتباط دوستی را حفظ نمودن .
۴- دوستان صالح ونیک شانرا احترام کردن .

فوائد احادیث مذکور

۱- اولاد باید از ته دل در خدمت پدر و مادر خود قرار داشته باشند.

۲- اولاد باید در مقابل پدر و مادر خیلی محتاط باشند. حتی نگاه کردن بایشان نیز توام با لطف و مهربانی باشد.

۳- برای چنین اولاد ثواب زیادی از جانب خداوند جل جلاله داده می شود.

تمرین

۱ - با والدین چه قسم باید رفتار شود ؟

۲ - حدیث مبارک فوق الذکر را حفظ نمائید .

فضیلت عالم

عَنْ اَبِیْ اُمَامَةَ البَاهِلِی رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ
قَالَ : ذُکِرَ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ صلی اللّٰه علیه وسلّم رَجُلَانِ
اُحَدُهُمَا عَالِمٌ وَالآخَرُ عَابِدٌ
فَقَالَ : رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلّی اللّٰهِ عَلَیهِ وسلم : فَضْلُ العَالِمِ
عَلَی العَابِدِ کَفَضْلِیْ عَلٰی اَدْنَاکُمْ .
ثُمَّ قَالَ رسول اللّٰه صلی اللّٰه علیه وسلم :
اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰئِکَتَهُ وَاَهْلَ السَّمٰوَاتِ وَالاَرْضِ حَتّٰی النَّمْلَةَ
فِیْ جُحْرِهَا وَحَتّٰی الْحُوْتَ لَیُصَلُّوْنَ عَلٰی مُعَلِّمِ النَّاسِ الْخَیْرَ .

" رواه الترمذی "

معنی بعضی کلمات

۱ ـ العابد : شخصیکه برای رضای خداوند جل جلاله به عبادت وی مشغول باشد .

۲ ـ عالم : مراد از عالم درین حدیث شخصیت که به علم فقه، تفسیر و حدیث وغیره علوم مفیده علم داشته باشد .

۳ ـ فضل : برتری .

۴ - اُدناکم : کمترین شما .
۵ - النَّملَة : مورچه .
۶ - لَیُصلّوُنَ : هرآئینه دعای «خیر» می کنند .
۷ - علی معلم الناس : بر تعلیم دهنده مردم .
۸ - الخیر : نیکی .

معنی حدیث

از حضرت ابی اُمامه الباهلی روایت است که فرمود : بحضور رسول الله صلی الله علیه وسلم راجع بدو شخصیکه یکی عابد و دیگری عالم بود یادآوری شد «که کدام یکی از ایشان بهتر است» .

آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند که : فضیلت عالم بر عابد مانند فضیلت من بر کمترین شما است . بعداً رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند : هرآئینه خداوند جل جلاله و ملائکه و ساکنین زمین و آسمانها حتی مورچه در غار خود و ماهی در آب برای تعلیم دهنده انسانها دعای خیر میکنند . این حدیث را ترمذی روایت کرده است .

توضیح معنی حدیث

از حدیث مبارک فوق الذکر معلوم میگردد که دین مقدس اسلام دین دنیا و آخرت هردو میباشد. لذا نباید صرف به عبادت کردن و در بیشه نشستن اکتفا شود.

زیرا هرگاه شخص شب و روز به عبادت خداوند جل جلاله مصروف و ارتباط خود را با دنیا قطع نماید، مفاد آن اکثراً برای خودش میرسد درحالیکه اشتغال به تحصیل علم برعلاوه اینکه خودش از آن مستفید میگردد دیگران را نیز از علم خود بهره مند میسازد.

طبیعی است که فضیلت چنین شخص بدون شک بیشتر از کسی است که تنها شب و روز به عبادت اشتغال می ورزد.

لذا بر هر فرد مسلمان لازم است تا علاوه براینکه به اطاعت و عبادت ذات اقدس الهی می پردازد. در تحصیل علوم نیز کوشش نماید.

بخاطر توضیح همین مطلب وقتی از رسول مقبول صلی الله علیه وسلم درمورد این دو "عالم و عابد" پرسیده شد درجواب فرمودند.

که عالم بر عابد چنان فضیلت دارد مانند فضیلت من بر ادنای شما. زیرا شخص عالم احکام خداوند جل جلاله و شریعت اسلام را بمردم تعلیم میدهد، به این ترتیب او شانرا براه راست رهنمائی میکند درحالیکه شخص عابد طوریکه قبلاً گفته شد، نفع و مفاد عبادتش تنها بخودش میرسد وکسی دیگر از آن استفادهٔ مستقیم کرده نمیتواند.

فوائد حدیث

۱- بر ما مسلمانان لازم است که با علماء همصحبت شده وراجع بمسایل واحکام شرع ونیز راجع به موضوعات دنیوی واکتشافاتی که در هر عصر ظاهر گردیده وبه سعادت وخوشبختی انسانها کمک کرده، باعث پیشرفت وترقی امور دینی ودنیوی میگردد، معلومات حاصل کرده از اوشان استفاده نمائیم.

۲- خداوند تبارک تعالی وملائکه واهل آسمانها وزمین بلکه تمامی مخلوقات برای معلم بشر درکارهای نیک دعا می کنند.

تمرین

۱ - درین حدیث کدام قسم عالم مراد است ؟

۲ - عابد کدام شخص است وچه میکند ؟

۳ - فضیلت عالم بر عابد از چه وجه است ؟

شفاعت رسول الله

صلى الله عليه وسلم

عن ابی هُرَيرَةَ رضیَ اللهُ عنه ، عن النَّبيِّ صلّى الله عَلَيْهِ وسلّمَ قال :
أسعدُ النَّاسِ بشفاعتي يومَ القيامةِ مَنْ قالَ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ ، خالِصاً من قلبِهِ أَوْ نَفْسِهِ .

(رواه البخاری)

معنی بعضی کلمات

۱- أسعدُ النّاس : خوشبخت ترین مردم
۲- خالصاً من قلبِهِ : با اخلاص وازته دل .

معنی حدیث

حضرت ابوهریره رضی الله عنهُ از رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت کرده که میفرمایند :
نیک بخت ترین مردم که روز قیامت مستحق شفاعت من میباشد

کسی است که کلمهٔ لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہ را با اخلاص وازتهٔ دل گفته باشد.

توضیح معنی حدیث

این حدیث مبارک گرچه از لحاظ الفاظ بسیار مختصر است اما دارای مفهوم بسیار وسیع می باشد، مقصد اینست:

کسیکه توحید را با خلوص نیت اختیار نکرد و اسلام را قبول ننمود، در روز حشر مستحق شفاعت آنحضرت صلی الله علیه وسلم گردیده نمی تواند وهمچنان کسیکه بزبان کلمه توحید را ادا نماید اما در قلب او طور راستین جاگزین نگردد پس آن شخص هم از شفاعت آنحضرت صلی الله علیه وسلم بی نصیب خواهد بود.

رسول الله صلی الله علیه وسلم صرف شفاعت آن اشخاص را میکند که آنها ازتهٔ دل ایمان آورند و به حقانیت توحید عقیدهٔ کامل داشته باشند.

زیرا چنین اشخاص با چنین ایمانی بانجام اعمال نیکو بوجه احسن آماده میگردند.

فوائد حدیث

۱- مستحق شفاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم صرف اشخاصی می باشند که ازتهٔ دل و با اخلاص کامل کلمهٔ لااله الاالله، را گفته و به آن ایمان داشته باشند.

۲- کسیکه توحید را اختیار نکرد و اسلام را ازتهٔ دل و با خلوص نیت قبول ننمود، اگرچه ظاهراً با اقرار بزبان بکلمه (لااله الاالله) خود را مسلمان وانمود کند، در روز حشر سزاوار شفاعت آنحضرت صلی الله علیه وسلم گردیده نمیتواند.

تمرین

۱ـ شفاعت رسول الله صلی الله علیه وسلم برای چه کسی میسر می شود ؟

۲ ـ شفاعت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم برای امت وی درکدام وقت می باشد ؟

مسئولیت امام ومؤذن

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قالَ :
قال رسُول اللّٰه صلى اللّٰه عَلَيْهِ وَسلم : الْإِمَامُ ضَامِنٌ وَالْمُؤَذِّنُ مُؤْتَمَنٌ. اَللّٰهُمَّ اَرْشِدِ الأَئِمَّةَ وَاغْفِرْ لِلْمُؤَذِّنِيْنَ.
(رواه ابو داؤد)

معنی بعضی کلمات

۱ ـ الامامُ : کسیکه باُو اقتداء ودرنماز ازوی متابعت میشود وهمچنان امام بمعنی ولی الامر نیز آمده است .
۲ ـ ضامنٌ : ذمه دار .
۳ ـ مُؤتَمِنٌ : امانت دار .

معنی حدیث

از ابو هریره رضی اللّٰه عنه روایت است که گفت :
رسول اللّٰه صلی اللّٰه علیه وسلم فرمودند : امام ضامن (ذمه دار) ومؤذن امانت دار است . ای خداوند !
امامان را هدایت کن (براه راست) ومؤذنین رابیخشای .

توضیح معنی حدیث

مطلب از ضامن یا ذمه دار شدن امام اینست که امام ذمه دار نماز مردم است .

اگر امام نیک کردار و صالح نباشد پس در نماز همه مقتدیان تا اندازه نقصان بوجود خواهد آمد .

ازین سبب حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم دعا می نماید که :
الله جل جلاله امامان را هدایت نماید تا کماحقهٗ وظیفهٔ امامت را انجام دهند .

همچنان امام باید شخص عالم وفقیه باشد تا فرائض واجبات، سنن وتنی مفسدات ، محرمات ومکروهات نماز را بداند وعلاوه برآن به علم قرائت قرانکریم آشنائی داشته باشد تا قرائت قرآن شریف را در نماز بصورت کامل ادا کرده بتواند

ومطلب از امانت دار بودن موذن آنست که در ادای اذان اوقات نماز را بصورت درست رعایت کند .

یعنی در وقت معین اذان بگوید تا مردم برای ادای نماز تیاری بگیرند وبا اطمینان و خاطرجمعی در جماعت شرکت ورزند .

هرگاه بوقت معین اذان گفته نشود ممکن است عده از مردم در نماز جماعت اشتراک کرده نتوانند ویا اینکه یک یا چند رکعت نماز جماعت

شان فوت گردد .

لذا برای مؤذن لازم است که در وقت معین أذان بگوید .

وچون رعایت این وظیفه دراوقات پنجگانه نماز هر روز کار سنگین است ، بناً حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم درحق مؤذن دعای مغفرت ببارگاه ایزدمتعال نموده است .

فوائد حدیث

۱- ازحدیث فوق الذکر واضح میگردد : کسیکه میخواهد (درنماز) امام شود ، باید عالم فقه باشد تا ازمحرمات مفسدات وغیره احکام نماز باخبر باشد .

۲- مؤذن باید شخص امانت دار باشد تا مردم را در وقت معین به نماز دعوت نماید .

تمرین

۱- امام باید دارای چه اوصافی باشد؟

۲- وظیفه امامت درنماز چرا سنگین است؟

۳- درحدیث فوق الذکر مؤذن چرا امانت دارخوانده شده؟

۴ - مؤذن باید دارای چگونه اوصاف باشد ؟

حلاوت ایمان

عَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلّمَ
قَالَ : ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ :
اَنْ يَكُونَ اللهُ وَرَسُولُهُ اَحَبَّ اِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا
وَاَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ اِلَّا لِلّٰهِ وَاَنْ يَكْرَهَ اَنْ يَعُودَ
فِي الْكُفْرِ بَعْدَ اَنْ اَنْقَذَهُ اللهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ اَنْ يُقْذَفَ
فِي النَّارِ . (رواه المسلم والبخاری)

معنی حدیث

از حضرت انس رضی الله عنه روایت است که جناب رسول الله صلی
علیه وسلم ارشاد فرمودند :

سه خصلت است که هرگاه درکسی موجود باشد می باید بآن شیرینی ومزه
ایمان را :

۱ـ اینکه الله جل جلاله ورسول خدا (ص) برایش محبوب تر باشد از ماسوای
ایشان .

۲ـ اینکه محبتش باشخص دیگری خاص برای رضای پروردگار باشد .

۳ـ اینکه بد بپندارد بازگشت بکفر را بعد از آنکه خداوند بزرگ اورا از

آن نجات داد، مثلی که بد ببیند اینکه انداخته شود در آتش.

معنی بعضی کلمات:

۱- حَلاوَت : شیرینی.
۲- وَجَدَ : پیدا کرد.
۳- یُحِبُّ : دوست میدارد.
۴- اَنْ یُقْذَفَ : که انداخته شود.

توضیح معنی حدیث

جناب رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرمایند:
لذت ایمان را کسی یافت که سه صفت ذیل را داشته باشد:
۱- کسیکه الله جل جلاله و رسول الله صلی الله علیه وسلم نزد او از هر چیز دیگری یعنی از مادر، پدر، فرزند، برادر، اقارب، مال و هستی و تمام مخلوقات محبوبتر و نزدیکتر باشند. دوستی و محبت با خداوند جل جلاله و رسول الله صلی الله علیه وسلم باین معنی است که انسان باید به تمام اوامر خداوند جل جلاله و رسول الله صلی الله علیه وسلم گردن نهد و از تمام نواهی بپرهیزد.
۲- با کسی که محبت میکند آن محبت خاص به نیت رضای خداوند جل جلاله بوده، در دوستی و محبت او با کسی اهداف و اغراض شخصی دخیل نباشد.

۳- از رجوع به کفر و میلان به عقاید الحادی و دهریت طوری نفرت داشته باشد مثلی که از افتادن خود در آتش نفرت دارد.

شخص مسلمان باید این نعمت بزرگ الهی یعنی اسلام را که نصیب او گردیده است هرگز فراموش ننماید. و به شکرگذاری آن که عبارت از اطاعت به اوامر خداوندی جل جلاله واجتناب از نواهی است مشغول باشد.

تمرین

۱- محبت الله جل جلاله و رسول الله صلی الله علیه وسلم چه بار می آورد ؟

۲- دوستی و محبت ما با اشخاص باید به چه منظور باشد ؟

۳- رجوع به کفر بعد از ایمان آوردن چرا نسبت به اینکه شخص از ابتدا تا انتها کافر باشد قبیح تر ، و چرا جزای آن شدید تر است ؟

تربیه اولاد

عن عَمرِو بن شعَیبٍ عَنْ اَبیهِ عَنْ جَدِّهِ رَضِیَ اللهُ عَنْهُمْ قال : قَالَ رسول الله صلى الله علیه وَسَلَّمَ: مُرُوْا اَوْلَادَکُمْ بالصَّلوٰةِ وَهُمْ اَبْنَاءُ سَبعِ سِنِیْنَ وَاضْرِبُوهُمْ علیها وَهُمْ ابنَاءُ عَشْرِ سِنِیْنَ وفَرِّقُوا بَیْنَهُمْ فی المَضَاجِعِ

« رواه ابوداود »

معنی بعضی کلمات

۱- مُروا اولا دکم : امر کنید اولاد خود را
۲- وَهم اَبنا ء سبع سنین : درحالیکه باشند بعمر هفت سالگی.
۳- فی المضاجع : درخوابگاه ها .
۴- فرقوا : جدا کنید .

معنی حدیث

حضرت عمرو بن شعیب از سلسله پدر و پدرکلان خود رضی الله عنهم روایت میکند که : رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند :
امر کنید اولاد خود را به اداء کردن نماز وقتیکه هفت ساله شوند .
ولت وکوب نمائید آنها را « درپی اطاعت » به نماز خواندن وقتیکه ده ساله شوند، ونیز بستر اوشانرا به هنگام خواب « درسن ده سالگی » جدا نمائید .

توضیح معنی حدیث

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم درین حدیث مبارک یکی از وجائب بزرگ پدران ومادران را در برابر اولادشان بیان نموده اند.
زیرا فامیل هسته اول وتهداب جامعه بشری را تشکیل می دهد .
لذا اصلاح وتربیهٔ درست وسالم فامیل بالآخره باصلاح تمام جامعه انسانی منتج میگردد .
پس براساس هدایت آنحضرت صلی الله علیه وسلم هر فامیل باید اولاد خود را از آوان خوردی تحت مراقبت جدی مرحله بمرحله قرار داده ، مخصوصاً از سن هفت سالگی ایشانرا به انجام کارهای نیک مانند نماز وغیره وجائب دینی امر ورهنمائی نماید ، ووقتی به سن

ده سالگی میرسند درصورت سرکشی از اطاعت امر والدین مبنی برانجام کارهای نیک مانند نماز وغیره ، لت وکوب تادیبی شان نیز جواز دارد.
ونیز چون بعد از سن ده سالگی آهسته آهسته بمرحله جوانی ورشد نزدیک شده میروند لازم است هنگام خوابیدن جای خواب شان جدا گردد.
اینست تعالیم ارزنده ووالای اسلام که درمورد هرگوشه از زندگی انسان تعلیمات واضح وهدایات روشن صادر نموده که یقیناً تطبیق آنها موجب فلاح ورستگاری دنیا وآخرت مسلمانان خواهد گردید.
احادیث زیاد دیگری نیز درمورد تربیه اولاد از آنحضرت صلی الله علیه وسلم روایت شده است. چنانچه سعیدبن العاص از رسول اکرم صلی الله علیه وسلم روایت می کند که فرموده اند : هیچ پدری پسرش را چیز بهتر از آداب واخلاق نیکو نیاموخته است. (1)

---

1 - عن سعیدبن العاص أن رسول الله صلی الله علیه وسلم.
قال مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدَهُ مِن نَحْلٍ أفضل من أُدَبٍ حَسَنٍ.
(مشکوٰۃ شریف)

فوائد حدیث

۱- والدین باید متوجه تربیه اولاد خود بوده باشند.

۲- نماز خواندن بهترین عبادت است زیرا بنده در نماز نسبت به هر وقت دیگر بخداوند جل جلاله نزدیکتر می باشد.

۳- بعد از رسیدن به سن ده سالگی بستر خواب اولاد جدا گردد.

تمرین

۱ - بکدام سن اولاد بایست به نماز خواندن امر شوند ؟

۲ - درکدام سن لت و کوب اولاد در صورت بی اطاعتی از اوامر والدین تأدیباً جواز دارد ؟

۳ - بستر اولاد بعد از کدام سن جدا ساخته شود ؟

دوستی مسلمانان

عَنْ عمر رَضِیَ اللهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صلی الله علیه وسلم : إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللهِ لَأُنَاساً مَا هُمْ بِأَنْبِيَاءٍ وَلَا شُهَدَاءٍ ، يَغْبِطُهُمُ الأَنْبِيَاءُ وَالشُّهَدَاءُ يومَ الْقِيَامَةِ بِمَكَانِهِمْ مِنَ اللهِ .

قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ :
أَتُخْبِرُنَا مَنْ هُمْ ؟

قَالَ : هُمْ قَوْمٌ تَحَابُّوا بِرُوحِ اللهِ عَلَى غَيْرِ أَرْحَامٍ بَيْنَهُمْ وَلَا أَمْوَالٍ يَتَعَاطُونَهَا فَوَاللهِ إِنَّ وُجُوهَهُمْ لَنُورٌ وَإِنَّهُمْ لَعَلَى نُورٍ لَا يَخَافُونَ إِذَا خَافَ النَّاسُ وَلَا يَحْزَنُونَ إِذَا حَزِنَ النَّاسُ.

وَقَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ :
أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ[1]

(رواه ابوداود)

---

(۱) سورهٔ یونس آیهٔ (۶۲)

معنی بعض کلمات

۱- لَاُناساً : هرآئینه مردمی اند .

۲- یغبطهم الانبیاء : غبطه می خورند برآنها پیغمبران .

۳- بمکانهم من الله : بمقام ومنزلت شان نزد پروردگار .

۴- هم قومٌ تحابّوا : ایشان گروهی اند که با یکدیگر دوستی و محبت میکردند .

۵- بروح الله : وباعث محبت شان وحی قرآن یعنی دین اسلام است .

معنی حدیث

ازحضرت عمر رضی الله عنهُ روایت است که حضرت محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند .

هرآیینه ازبندگان خدا وندجل جلاله مردمانی اند که نه پیغمبر و نه هم شهیداند . اما پیغمبران وشهداءُ درروز قیامت بمقام ومنزلت شان که نزد خداوند جل جلاله دارند غبطه میخورند . اصحاب کرام رضی الله عنهم پرسیدند ای رسول خدا صلی الله علیه وسلم خبر دهید مارا که آنها کدام کسان اند . حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند :

ایشان گروهی اند که یک دیگرشانرا محض بخاطر اخوت اسلامی دوست داشتند بدون اینکه قرابتی بین شان باشد ویا داد وستد مالی بین شان

صورت گیرد. قسم است به خداوند جل جلاله که هر آئینه روی هایشان نور است وهستند بر نور. نمیترسند وقتیکه مردم میترسند، وقرائت نمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم این آیهٔ کریمه را :

هر آئینه دوستان خداوند (ج) نیست براشیان هیچ ترسی ونه ایشان اندوهگین می شوند.

توضیح معنی حدیث

حضرت سرور کائنات صلی الله علیه وسلم دراین حدیث مبارک به موضوع خیلی مهم وارزنده ٔ اشاره نموده اند که آن عبارت از تحکیم محبت واخوت اسلامی است بین مسلمانان در تمام مناسبات ذات البینی شان، واینکه هر عمل شخص مسلمان باید محض برای رضای خداوند تبارک تعالی بوده بخاطر رشته داری، قرابت، منافع مالی ودیگر روابط دنیوی نبوده باشد. ووقتی بر علایق مسلمانان بایکدیگر این روحیه حاکم گردد. بدون شک نتیجه وثمرهٔ آن هم دوامدار وهم بنفع تمام جامعه بشری تمام می شود.

وچون تعمیل وتطبیق این اصل کار ساده وآسانی نیست پس فرد مسلمانیکه بخواهد باین زیور آراسته گردد باید ایثار و فداکاری را شیوهٔ خود ساخته اغراض شخصی را زیرپا نموده از تمایلات نفسی ودنیوی بگذرد.

ازاین سبب است که صاحبان چنین خصال نیکو درروز قیامت

دارای مقام و منزلت بس خجسته می باشند که حتی شهدا و پیغمبران بر آن غبطه می خورند .

برای علو منزلت این بندگان نیکوکار همین نعمت بزرگ الهی کافی است که روز قیامت یعنی آنروز هولناک که هرکس در خوف ، حزن و رعب بسر می برد ولی ایشانرا نه ترسی است و نه اندک غم واندوهی به دلهای شان راه یافته می تواند بلکه روی های شان از خوشی وخوشحالی زیاد مانند نوری درخشد و چهار اطراف ایشانرا نیز شعله های نور احاطه کرده می باشد .

فوائد حدیث

۱- محبت و دوستی میان مسلمانان باید براساس اخوت و برادری دینی استوار باشد نه اغراض دنیوی و قرابت های شخصی .

۲- اینگونه اشخاص را در روز قیامت نزد خداوند عالمیان جل جلاله مقام و منزلت بس عظیمی است .

۳- چنین اشخاص از خوف و حزنیکه در روز آخرت بر دیگران مستولی میباشد در امان اند .

تمرین

۱ ـ دوستی و محبت یک مسلمان با مسلمان دیگر باید به چه پایه استوار باشد ؟

۲ ـ درباره فوائد محبت و دوستی بدون هدف شخصی و اغراض دنیوی صحبت نمائید .

تقوا و نیکوکاری

عَن اَبی ذَرٍّ بن جنادة و اَبی عبد الرَّحمٰن مُعاذِ بن جَبَلٍ رَضی الله عَنهُمَا عن رَسُول الله صلی الله علیه وسلم قَالَ :

اِتَّقِ اللهَ حیثما کُنتَ وَاَتبِعِ السَّیِّئَةَ الحَسَنَةَ تَمحُهَا وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ (رواه الترمذی)

معنی بعضی کلمات

۱- اِتَّقِ الله : از خداوند جل جلاله بترس .
۲- حَیثُمَا کُنتَ : بهر جائیکه باشی .
۳- السَّیِّئَةَ : گناه و کار بد و زشت .
۴- الحَسَنَةَ : نیکی و اخلاق خوب
۵- تَمحُهَا : محو میکند آنرا (گناه را)

معنی حدیث

از ابوذر بن جناده رضی الله عنه و معاذ بن جبل رضی الله عنه از رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت است که گفت :
بترس از خداوند جل جلاله هرجائیکه باشی ، وبعد از ارتکاب گناه کار نیک وخوب انجام ده تا بدی وگناه را ازبین ببرد ورفتار کن با مردم بخوبی واخلاق نیکو

توضیح معنی حدیث

این حدیث مبارک یکی از جوامع الکلم حضرت سرور کائنات صلی الله علیه وسلم میباشد .
زیرا طوریکه دیده می شود در آن مطالب بی نهایت مبسوطی درسه جمله مختصر گنجانیده شده وحتی جملهٔ اول را میتوان کلید جلوگیری از ارتکاب سائر اعمال نامشروع دانست که عبارت از ترس از خداوند بزرگ وتوانا است . یعنی وقتیکه به دل انسان ترس خداوند جل جلاله جای گرفت ، دیگر از ارتکاب تمام معاصی در امان میماند . چه اصل و منشاء تمام معاصی درحقیقت اینست که در دلهای ما ترس خداوند جل جلاله طوریکه لازم است جاگزین نمیباشد ، ورنه امکان ندارد که با وجود موجودیت

چنین ترس باز هم بارتکاب اعمال خلاف شرع مبادرت گردد .

لذا هر مسلمان باید طبق ارشادات حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم در تمام احوال صحت ومرض ، عزت وذلت ، ناداری وثروت وبه هرجا و هر محلیکه باشد ، عظمت وجلال خداوند جل جلاله را فراموش نکرده ، از بدی ها اجتناب وبه انجام کارهای نیک اقدام نماید .

گفته میتوانیم که صرف عمل کردن به همین یک جمله ارشاد آنحضرت صلی الله علیه وسلم کافی است که انسان سعادت دنیا وآخرت رانصیب گردد .

در جمله دوم حضرت پیامبر اسلام صلی الله علیه وسلم راه علاج آنانیرا بیان نموده اند که مرتکب گناهی می شوند .

چون طبیعی است که برای مریضان نسخه تداوی توصیه میگردد ، درحقیقت این جمله نیز برای مبتلایان گناه راه نجات و پاکی ازگناه را نشان میدهد ، وآن عبارت از انجام اعمال نیکو است که هرگاه بعد از ارتکاب گناه صورت گیرد ، مثلیکه آب چرک را از بدن وجامه می برد ، اعمال نیکو نیزگناهان صغیره را محو میسازد .

و هرگاه باردیگر در حدیث مبارک فوق الذکر دقت نمائیم ، دیده می شود که جمله اول ودوم درحالیکه رابطهٔ فرد را با خالقش تنظیم می کند ، جمله سوم رابطهٔ فرد را با همنوعش یعنی مخلوق تنظیم مینماید .

درین باره نیز تمام این مطالب وسیع یعنی طرز رفتار ، کردار و گفتار شخص با افراد دیگر در یک جملهٔ کوتاه بوجه خیلی بلیغ و جامع بیان گردیده و فرموده اند :

وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ .

یعنی معامله شما با مردم باید به خلق حسن باشد .

هرکس میداند که این دو کلمه یعنی خلق حسن چقدر جامع است .

زیرا تمام خوبیها را از رفتار و کردار و معامله با مردم احتوا میکند .

حقا که تعمق در کلام حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم انسان را به اسرار زیادی که در آن نهفته است رهنمونی مینماید .

فوائد حدیث

۱ـ انسان باید در تمام احوال زندگی خود از خداوند جل جلاله بترسد و ترس او را در دل جاگزین نماید .

۲ ـ وقتی انسان مرتکب گناهی میگردد ، طبعاً درصورتیکه خداپرست و مسلمان باشد ، از کردهٔ خود نادم و در جستجوی تلافی آن میباشد .

این تلافی و جبران گناه ، درصورتیکه توأم با توبه و اظهار ندامت باشد ، وقتی تحقق پیدا می کند که شخص نادم آنرا با انجام عمل نیکو جبران کند .

مثلاً کبر را با تواضع ، بخل را با سخاوت ، تعرض بر اشخاص را با عفوخواستن و خساره پرداختن و امثال آن جبران کند .

۳ ـ چون انسان مخلوق اجتماعی است لذا زندگی فرد مسلمان در اجتماع و گذاره

او با مردم باید خالی از هرگونه عیب و به نحو شایسته و پسندیده باشد که در حدیث فوق الذکر از آن به عبارت «خلق حسن» تعبیر شده است .

تمرین

۱- بر ترس از خداوند چه مرتب میگردد ؟

۲- «خلق حسن» عبارت از چیست ؟

۳- نیکی چه قسم بدی را از بین میبرد ؟

نیکی در مقابل بدی

عَنْ ابي هُرَيْرَةَ رَضِي اللهُ عَنهُ ، إِنَّ رَجلاً قَالَ : يا رسول الله صلى الله عليه وسلم! إنَّ لي قرابةً أصلهم وَ يَقطعُونَني وَأُحسنُ إِليهم وَيُسيئُونَ إِليَّ وَاحلمُ عَنهُمْ ويجهلُونَ عليَّ فقالَ صلى الله عليه وسلم : لئِنْ كُنْتَ كَمَا قُلتَ فكأنَّما تسفهم الملّ وَلايزالُ مَعَكَ مِنَ اللهِ ظَهيرٌ عَلَيهِم مَا دُمتَ عَلى ذلكَ .

(رواه مسلم)

معنی بعضی کلمات

١ - إِنَّ لِي قَرَابَةً أُصِلُهُمْ : مرا اقربا و خویشاوندانی دارم که حقوق شان را ادا میکنم .

٢ - وَيَقْطَعُونَنِي : و ایشان از من دوری می جویند .

٣ - وَيُسِيئُونَ إِلَيَّ : و بدی میکنند همراه من .

٤ - تسفهم الملّ : میخورانی با یشان خاکستر گرم را .

٥ - ظَهِيرٌ : پشتیبان، حامی .

معنی حدیث

از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که هرآئینه مردی گفت:
ای رسول خدا صلی الله علیه وسلم! مرا خویشاوندانی است که حقوق آنها را ادا میکنم ولی آنها همرایم قطع رابطه میکنند. من در برابر آنها نیکی میکنم، آنها با من رفتار بد می کنند، من در برابر آنها از حلم و بردباری کار میگیرم و آنها در مقابل من از زشتی و نادانی کار میگیرند.
رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند:
اگر واقعاً طوریکه میگوئی باشی گویا خاکستر گرم را بایشان میخورانی.
وتا وقتیکه به همین حالت قائم باشی نصرت و کمک خداوند جل جلاله باتو خواهد بود.

توضیح معنی حدیث

دین مقدس اسلام همانطوریکه روابط بین المللی بین مسلمانان را با سائر ملتهای دیگر تنظیم نموده در ساحه تنظیم روابط خصوصی و فامیلی نیز ارشادات واضح وصریح دارد.
به همین لحاظ در مورد وجائب و مکلفیت های هر فرد مسلمان در برابر والدین، اولاد وسائر اعضای فامیل تاکید زیاد بعمل آمده.

ونیز روابط نیک اجتماعی وحفظ صلهٔ رحم وحقوق اُقرباء از جمله مسئولیت های مهم نوع بشر شمرده شده است.

چنانچه در حدیث مبارک طور واضح وصریح بیان گردیده واز محتوای آن برمی آید که انسان نه تنها با اقرباء وخویشاوندان خود صله رحم نماید بلکه حتیٰ در برابر رویه نادرست وزشت اوشان نیز از صبر وحوصله کار گرفته به رویه نیک خود در برابر آنها ادامه دهد.

چون تحمل در برابر رویهٔ زشت عزم راسخ می خواهد وهم انسان باید خواهشات نفسانی ووساوس شیطانی را زیر پا کرده از تواضع وبردباری کار گیرد، ازین رو عامل چنین رویه را خداوند جل جلاله برکسانیکه در برابر نیکی آنها بدی میکنند غالب گرداند علاوه برآن اجر اُخروی را نیز نصیب شان مینماید.

وبرعکس جانب مقابل آنها شرمنده وخجالت زده گردیده از کردهٔ خود پشیمان می شود، که در حدیث شریف از آن به خوراندن خاکستر گرم تعبیر شده است.

زیرا هرگاه شخصی به خوردن خاکستر داغ مجبور گردانیده شود، طبیعی است که آن خاکستر بر سر وریش باد شده رویش سیاه میگردد، که مطلب از آن کنایتاً خجالت وشرمساری می باشد.

فوائد حدیث

۱- بر هر مؤمن و مسلمان لازم است که حقوق خویشاوندان واقارب خود را حتی الامکان مراعات نماید.

۲- درمقابل جور وستم اقربا ازحلم وبرد باری باید کار گرفته شود.

۳- صبر وحوصله دربرابر رویه زشت اقرباء وخویشاوندان نزد خداوند جل جلاله اجرعظیم دارد.

تمرین

۱- درمقابل رویهٔ زشت اقرباء چه باید کرد ؟

۲ - نیکی درمقابل ناملائمات اقارب وخویشاوندان چه نتیجه مثبت ببار می آورد ؟

اعتکاف

عَنْ ابن عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا، کان رَسُوْلُ اللهِ صلی الله علیه وسلم یَعْتَکِفُ العشر الأَواخِرِ من رَمَضَانَ.

(رواه البخاری)

معنی بعضی کلمات

۱- یَعْتَکِفُ : باعتکاف می‌نشیند.

۲- رَمَضَانْ : مشتق از رمض است که به معنی سخت تابیدن گرمای آفتاب بر ریگ زمین است.

و هم بمعنی سوختاندن آمده.

معنی حدیث

ازعبدالله بن عمر رضی الله عنهما روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم در ده روز آخر ماه مبارک رمضان باعتکاف می‌نشست.

توضیح معنی حدیث

گرچه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم در طول عمرشان به طاعت وعبادت مشغول می بودند، اما در ماه مبارک رمضان وبخصوص ده روز اخیر آن ریاضت بیشتری می کشیدند وزحمت زیادی را متحمل می شدند.

زیرا ماه مبارک رمضان ماه پرفیض وبرکت است. درین ماه قرآن عظیم الشان از لوح محفوظ بآسمان دنیا نازل گردیده، بخصوص ده شب اخیر آن که به قول عده از علما شب قدر که مقام ومنزلت آن معادل هزار ماه شب عادی است. در آن مضمر می باشد.

بناءً آنحضرت صلی الله علیه وسلم برای یافتن برکت این شب ونیز برای تعلیم امت در ده شب اخیر ریاضت می کشید وباعتکاف می نشست.

بروایت حضرت بی بی عایشه رضی الله عنها آنحضرت صلی الله علیه وسلم تا وقت وفاتش همواره ده شب اخیر ماه مبارک رمضان را به اعتکاف نشسته اند. (۱)

---

(۱) عَنْ عَائِشَةَ رَضِیَ اللهُ عَنْهَا: أَنَّ النَّبِیَّ صلی اللهُ عَلَیْهِ وَسلم كَانَ یَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ ثُمَّ اعْتَكَفَ أَزْوَاجُهُ مِنْ بَعْدِهِ. «رواه البخاری»

لذا بر ماست تا به پیروی از آن حضرت صلی الله علیه وسلم برعلاوه اینکه همواره باید مشغول طاعت و عبادت بوده باشیم ده شب اخیر ماه مبارک رمضان را در حدود توان در ریاضت بیشتر و اعتکاف سپری نمائیم.

فوائد حدیث

۱- هر فرد مسلمان که قدرت داشته باشد باید در ماه مبارک رمضان طاعت و عبادت بیشتر نموده به اعتکاف بنشیند.

۲- ماه مبارک رمضان ماه پر برکت و پر فیض است لذا عبادت کردن در آن ثواب زیاد دارد.

تمرین

۱ - آنچه از حدیث مبارک فوق الذکر آموخته اید بیان نمائید.

۲ - اعتکاف چرا ثواب زیاد دارد؟

مأخذ

شمار	عنوان یا نام مأخذ	نویسندہ آن
۱	بخاری شریف	ابوعبداللہ محمد بن اسماعیل بخاری
۲	مسلم شریف	مسلم بن حجاج نیشاپوری
۳	ابوداؤد 〃	سلیمان بن اشعث سجستانی
۴	ترمذی 〃	ابوعیسیٰ محمد بن عیسیٰ ترمذی
۵	نسائی 〃	ابوعبدالرحمن احمد بن شعیب نسائی
۶	ابن ماجہ 〃	ابوعبداللہ محمد بن یزید قزوینی
۷	مشکوٰۃ 〃	ابومحمد حسین مسعود
۸	اشعۃ اللمعات 〃	شیخ عبدالحق محدث دہلوی
۹	تسہیل البخاری 〃	مولوی عبدالہادی شاہ منصوری
۱۰	الاربعین للنووی 〃	امام یحیٰ بن شرف الدین النووی

اهداف نصاب تعلیمی مرکز تعلیمی افغانستان

هدف عمومی : توحید نمودن نصاب تعلیمی تمام تنظیم های جهادی و بوجود آوردن تعلیم و تربیه خاص و جامع اسلامی که ضد هر نوع باطل پرستی و بدعت ها بوده و همچنین استحکام بخش مفاهیم و قوانین کلی اسلامی در جامعه اسلامی افغانستان باشد .

هدف خصوصی : تدریس توحید و وحدانیت به سپاهیان اسلام و رهروان راه حقیقت است تا متمسک سنن و قوانین عالی و معقول شرع انور طور دایم و قایم گردند این نصاب متضمن آسایش و سواد اسلامی با در نظر داشت و جایب و شرایط جهادی، فلسفی، اقتصادی، فرهنگی، تخنیکی، مدنی و معیشتی بوده و در عین حال ممثل پیوند و اتصالات ناگسستنی با جهان اسلام و مبین فلسفه مقدس اسلام عزیز می باشد .

هدف نهائی : اعلای کلمة الله، نشان دادن عظمت و شان اسلام به جهانیان اضمحلال کمونیزم در افغانستان و جهان و مبارزه با طاغوطیان زمان بر اساس مبانی و اصول قوانین قرآن عظیم الشان شریعت غرای محمدی و فقه حنیف حنفی در راه حصول رضأی خداوند (ج) می باشد .

((وَمِنَ اللهِ التَّوفِيقُ))

این کتاب رایگان توزیع می گردد خرید و

فروش این کتاب ممنوع میباشد .

سال طبع حمل ۱۳۷۰ تعداد طبع (۱۰۰۰۰)
مدیریت نصاب مرکز تعلیمی